

Economisch-Statistische Berichten

Handel — een bestaansvoorwaarde voor
Nederland

★

J. Schilthuis

De Internationale Tarwe-Overeenkomst

★

Dr C. N. F. Swarttouw
Anti-dumping wetgeving

★

Drs J. C. Bottema

De groentenverwerkende industrie
in Nederland

★

Drs L. J. Lagendijk
De Amerikaanse en de Russische
siderurgische industrie

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1881

WOENSDAG 17 JUNI 1953

KAS-ASSOCIATIEN.V.

SPIJSTRAAT 172, AMSTERDAM-C

BETALEN • BEWAREN • BEHEREN

Verhuur van brandkasten en
kluizen voor grote administraties

vacatures

In ons bedrijf kunnen
geplaatst worden een

JONG ECONOMISCH

DOCTORANDUS

of JURIST

die na enkele jaren op onze
research-afdeling te hebben ge-
werkt voor een praktisch-com-
merciële functie in aanmerking
kan komen

en een

MEDEWERKER

voor het
RESEARCH-BUREAU

met uitgesproken belangstelling
voor wetenschappelijke bedrijfs-
organisatie en efficiency-onder-
zoek.

Voor de laatstgenoemde functie
komen naast academisch gevorm-
de krachten, ook diegenen in
aanmerking, die ondanks uitge-
sproken theoretische begaafdheid
geen academische opleiding
hebben kunnen volgen of deze
niet hebben kunnen beëindigen.
Middelbare schoolopleiding ver-
eist.

Leeftijd voor beide functies tot
30 jaar.

*Uitvoering, met de hand geschreven sollicitaties
kunnen worden gericht aan de Centrale Per-
soneelleiding van*

de Bijenkorf
AMSTERDAM

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing van ondernemingspensioen-
en spaarfondsen aan de
NIEUWE WETTELIJKE BEPALINGEN

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850-5345

**ECONOMISCH-
STATISTISCHE BERICHTEN**

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse
Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor West-
zeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam. (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgave van
redenen te weigeren.

Handel — een bestaansvoorwaarde voor Nederland

Het is een gelukkige gedachte geweest van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, ter gelegenheid van haar 170ste Jaarlijkse Algemene Vergadering te Dordrecht op 11 en 12 Juni jl., een drietal prae-adviseurs uit te nodigen te spreken over het in de bovenstaande titel genoemde onderwerp. De voordrachten van Dr H. M. Hirschfeld, Drs C. A. Klaasse en Prof. S. Posthuma werden ingeleid door Z.K.H. Prins Bernhard, die, mede door zijn goodwill-reizen, steeds getoond heeft een warme en actieve belangstelling te koesteren voor de Nederlandse handel. Z.K.H. raakte naar onze mening de zaak in de kern met de opmerking, dat in voorspoedige tijden — wij schrijven hier: in tijden met geringe verkoopweerstand — de neiging tot uit-schakeling van de handel bij de industrie groot is, doch dat, wanneer de verkoop moeilijker wordt, de handel bewijst een specifieke functie te vervullen.

Wellicht is het dan ook ten gevolge van de geringe moeilijkheden, die in de achter ons liggende jaren van grote schaarste bij de afzet werden ondervonden, dat aan onderwerpen als industrialisatie en emigratie meer aandacht werd besteed dan aan de handel. Dat thans de handel bewijst een specifieke functie te vervullen, leidt tot een hernieuwde belangstelling daarvoor, zoals moge blijken uit het verschijnen van de Exportnota, die de reeks van Industrialisatienota's onderbrak, en de probleemstelling voor deze vergadering.

Hoe belangrijk de buitenlandse handel is voor de Nederlandse economie, wuiden door Dr Hirschfeld en Prof. Posthuma aangetoond in hun prae-adviezen. De betekenis van de transitohandel wordt niet duidelijk uit de cijfers, doch deze bron van oudsher voor de Nederlandse welvaart heeft ook in deze tijd, mede door een groot aanpassingsvermogen, een belangrijke bijdrage geleverd tot het herstel van de betalingsbalans. Het is helaas in dit korte bestek niet mogelijk het betoog van de prae-adviseurs weer te geven, dat aantoonde dat de veelgevraakte indirecte valuta-arbitrage kan leiden tot verhoging van de Europese welvaart en vermindering van het dollartekort. Wij volstaan hier met enkele grepen uit de vele, zeer interessante, besproken punten.

Wij noemen de opmerking van Drs Klaasse, dat de

grotere kwetsbaarheid, welke het gevolg is van de internationale economische verwevenheid, die een omvangrijke internationale handel nu eenmaal met zich brengt, de prijs is voor de grotere nuwvaart door internationale arbeidsdeling. Een zinsnede, die wij gaarne in vele talen zouden willen publiceren voor protectionisten. Wat niet wegneemt, dat deze tijd, met zijn gecompliceerde monetaire en valutaire problemen, overheidsingrijpen eist. Niettemin toonden de prae-adviseurs zich voorstanders van liberalisatie, waarbij de taak van de Overheid beperkt blijft tot het scheppen van het juiste economische klimaat. Een van de tekortkomingen van het economische klimaat is het tekort aan middelen tegenover de steeds sterker wordende behoefte aan exportcredieten. Deze credieten mogen het gevolg zijn van een monetaire „swing”, die een blijvend karakter krijgt, dan wel contractueel zijn bedongen, in beide gevallen doet zich de vraag voor of de omvang en de vorm van de besparingen een dergelijke credietverlening rechtvaardigen. In het eerste geval heeft de Overheid reeds een taak op zich genomen in de E.B.U.; de vraag rijst, of het niet tevens op de weg van de Regering ligt goedkope exportcredieten te verlenen.

Onze mening wijkt af van die van Drs Klaasse, die meende, dat het ter beschikking stellen van exportcredieten tegen lage rente door de Overheid een doeltreffende verdeling van het kapitaal, beschikbaar voor de risicodragende sfeer, in de weg staat en zou kunnen leiden tot afvloeiing naar het buitenland van besparingen, waarvan belegging in het eigen land wellicht economischer zou zijn geweest. Inderdaad leidt een vrije evenwichtsrente tot optimale verdeling van kapitaal in privaateconomische zin; zoals evenwel in ander verband door de prae-adviseurs werd opgemerkt, kunnen nationaal-economische en privaateconomische belangen wel degelijk divergeren, zo ook hier.

Wij willen ons niettemin zeker niet scharen aan de zijde van hen, die de exportfinanciering in haar tegenwoordige vorm te duur achten. Ook wij hebben in de praktijk ervaren hoe moeilijk het is objectieve normen te stellen en vergelijkingen te trekken, laat staan te oordelen.

*s-Gravenhage.

A. G. TER HENNEPE, econ. drs

INHOUD

	Blz.		Blz.
Handel — een bestaansvoorwaarde voor Nederland, door Drs A. G. ter Hennepe	463	Internationale notities:	
De Internationale Tarwe-Overeenkomst, door J. Schilthuis	465	Tinconferentie te Brussel	475
Anti-dumping wetgeving, door Dr C. N. F. Swarttouw	467	Olie buiten de kustlijn, door F. S. Noordhoff.	475
De groentenverwerkende industrie in Nederland, door Drs J. C. Bottema	470	Mededeling:	
De Amerikaanse en de Russische siderurgische industrie, door Drs L. J. Lagendijk	472	Verkort jaarverslag van het Nederlandsch Economisch Instituut over 1952	476
		Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet	478
		Recente economische publicaties	478
		Statistieken:	
		Wisselkoersen	479
		Bankstaten	479

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.
COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

J. SCHILTHUIS, De Internationale Tarwe-Overeenkomst.

Op 13 April 1953 is te Washington door een aantal in- en uitvoerlanden van tarwe de Overeenkomst tot Herziening en Verlenging van de Internationale Tarwe-Overeenkomst van 23 Maart 1949 ondertekend. De ondertekening is het slot geweest van zeer langdurige onderhandelingen als gevolg van de moeilijkheden, welke werden ondervonden bij het vaststellen der maximum- en minimumprijzen. De maximumprijs van de nieuwe overeenkomst is heel wat hoger dan in het verdrag van 1949, toen deze \$ 1,80 bedroeg. Hij is nu bepaald op Can. \$ 2,05 per bushel voor No 1 Manitoba Northern tarwe, geleverd te Fort William of Port Arthur. Voor alle andere tarwesoorten en landen van herkomst worden de prijzen volgens in de overeenkomst vastgestelde normen op de Canadese prijs van \$ 2,05 gebaseerd. Engeland heeft besloten niet aan de nieuwe overeenkomst deel te nemen. Het wenste voor de maximumprijs niet hoger te gaan dan \$ 2,—. Dat Engeland niet meedoet is een verzwakking van de overeenkomst, want Englands aandeel in de totale tarwehoeveelheid waarvoor de overeenkomst met zijn deelneming zou hebben gegolden, zou 30 pCt hebben bedragen.

Dr C. N. F. SWARTTOUW, Anti-dumping wetgeving.

Op grond van de General Agreement on Tariffs and Trade mogen anti-dumping maatregelen worden getroffen indien de producten tegen prijzen worden ingevoerd die aan bepaalde voorwaarden voldoen. De wettelijke bevoegdheden van de Nederlandse Regering t.a.v. anti-dumping maatregelen steunen op de overeenkomst, welke tussen Nederland en de Belgisch/Luxemburgse Economische Unie is aangegaan terzake van een gemeenschappelijk tarief van invoerrechten en welke overeenkomst bij de wet is bekrachtigd. Schrijver komt op grond van deze overeenkomst tot de conclusie dat, van het standpunt van het Nederlandse bedrijfsleven uit gezien, de Nederlandse Regering niet over adequate bevoegdheden beschikt om bepaalde takken van industrie tegen dumping te beschermen. In beginsel is het mogelijk om doeltreffender maatregelen te nemen dan het heffen van bijzondere rechten, t.w. het afwijken van de liberalisatie van de invoer met betrekking tot het land van herkomst der dumping en het fysiek ingrijpen in de omvang van de invoer. Deze maatregelen worden toegestaan in de O.E.E.C.-overeenkomst. Schrijver acht het noodzakelijk dat de Nederlandse Regering op korte termijn de beschikking verkrijgt over wettelijke bevoegdheden om de industrie tegen dumping-praktijken te beschermen, nu verreweg het grootste gedeelte van de industriële sector onder de liberalisatie is komen te vallen.

Drs J. C. BOTTEMA, De groentenverwerkende industrie in Nederland.

Het productie-apparaat van de groentenverwerkende industrie bezit een capaciteit, welke aanzienlijk uitgaat boven de behoeften van de betrekkelijk geringe markt. Voor deze industrie is de uitvoer een onmisbare bestaansvoorwaarde. Het gaat hier om producten, welke uit een oogpunt van handelspolitiek „zwak” zijn, en de uitvoer is zeer eenzijdig op Engeland gericht. Welke funeste gevolgen een dergelijke eenzijdige oriëntatie van de uitvoer van „zwakke” producten kan hebben, is zeer duidelijk aan de dag getreden, toen de vraag van Engeland naar deze producten een sterke vermindering onderging. Het

is noodzakelijk een vergroting van de exportspreiding te verkrijgen, hetgeen gezien het feit, dat het internationale handelsverkeer nog steeds door vrij ernstige belemmeringen wordt bemoeilijkt, geen gemakkelijke taak zal zijn. Ondanks het feit, dat het kostenpeil in Nederland in het algemeen lager is dan dat van de groentenverwerkende industrieën in het buitenland, zal het bij de uitvoering van deze taak gewenst zijn tot verdere rationalisatie en verbetering van productiemethoden te komen, waardoor mede de mogelijkheid tot vergroting van de afzet in het binnenland wordt geschapen. Schrijver onderwerpt een aantal sectoren aan een nadere beschouwing, in het bijzonder wat de afzet betreft, nl. de conservenfabrieken, zuurkoolfabrieken, zouterijen en diepvriesfabrieken.

Drs L. J. LAGENDIJK, De Amerikaanse en de Russische siderurgische industrie.

Bij de uitbreiding van de ijzerertsvoorziening ligt het accent voor de Verenigde Staten op de verwerking van laagwaardige erts en op de vergroting van de invoer, terwijl in de Sowjet-Unie alles is gericht op de exploitatie van nieuw ontdekte en nog te ontdekken ertslagen. De ontwikkeling van de productie van de siderurgische industrie wordt in de Verenigde Staten vooral beheerst door conjunctuurinvloeden, sociale spanningen en oorlog, terwijl voor de Sowjet-Unie vijfjarenplannen en oorlog op de voorgrond treden. Het verbruik van walseryproducten vertoont in de Verenigde Staten een veel grotere spreiding dan in de Sowjet-Unie. Zowel in de Verenigde Staten als in de Sowjet-Unie doet zich een tendentie tot spreiding gelden: in de Verenigde Staten naar de kustgebieden en naar de vestigingsplaats van de afnemers van walseryproducten, in de Sowjet-Unie naar de Oeral en naar Siberië.

— SOMMAIRE —

J. SCHILTHUIS, La Convention Internationale du Froment.

La Convention portant prévision et prolongation de la Convention Internationale du Froment du 23 mars 1949, prévoit un prix maximum plus élevé que le traité de 1949. La Grande-Bretagne a décidé de ne pas participer au nouvel accord.

Dr C. N. F. SWARTTOUW, Législation anti-dumping.

Maintenant que, de loin la plus grande partie du secteur industriel en est venue à être libérée, l'auteur estime indispensable, que le Gouvernement Néerlandais prenne une décision au sujet des autorisations légales, afin de protéger l'industrie contre les pratiques de dumping.

Drs J. C. BOTTEMA, L'industrie de transformation maraîchère aux Pays-Bas.

L'industrie de transformation maraîchère doit tâcher d'élargir ses débouchés à l'exportation.

Drs L. J. LAGENDIJK, Les industries sidérurgiques américaine et russe.

L'auteur compare dans cet article l'industrie charbon et acier des Etats-Unis et de l'Union Soviétique.

De Internationale Tarwe-Overeenkomst

In haar vergadering van 10 Juni 1953 heeft de Tweede Kamer aangenomen het wetsontwerp tot goedkeuring van de op 13 April 1953 te Washington ondertekende Overeenkomst tot Herziening en Verlenging van de Internationale Tarwe-Overeenkomst van 23 Maart 1949. Deze ondertekening te Washington is het slot geweest van zeer langdurige onderhandelingen van vertegenwoordigers van een aantal uitvoer- en invoerlanden van tarwe. Gezien de grote betekenis van deze overeenkomst op het gebied van landbouw en voedselvoorziening, is het de moeite waard om na de goedkeuring door de Tweede Kamer, waarop uiteraard nog de behandeling in de Eerste Kamer zal moeten volgen, wat nader op deze nieuwe overeenkomst in te gaan.

Naar aard en strekking is de overeenkomst gelijk aan die van 23 Maart 1949, die op 1 Augustus van dat jaar in werking trad en die op 31 Juli 1953 ten einde zal lopen. In beide overeenkomsten namelijk verbindt een groot aantal over de gehele wereld verspreide invoerlanden zich om een zekere hoeveelheid tarwe tot ten minste een bepaalde minimumprijs af te nemen van de aan de overeenkomst deelnemende uitvoerlanden, en deze laatste garanderen, dat zij die hoeveelheden zullen leveren tot ten hoogste een eveneens in de overeenkomst vastgelegde maximumprijs. Daaruit vloeit voort, dat de uitvoerlanden in belangrijke mate worden beschermd tegen daling van de voor hun tarwe-overschot bedingbare prijs beneden de overeengekomen minimumprijs, en dat anderzijds de invoerlanden een dergelijke bescherming genieten tegen betaling voor de door ieder van hen overeengekomen hoeveelheid van meer dan de maximumprijs der overeenkomst. De Internationale Tarwe-Overeenkomst brengt dus een beperking teweeg van al te grote prijschommelingen in de prijzen van tarwe, één der allerbelangrijkste landbouwproducten. Het behoeft weinig betoog, dat hiermee zeer grote algemene belangen worden gediend. In de crisisjaren tussen de beide wereldoorlogen hebben wij geleerd, welke ellendige gevolgen er kunnen voortvloeien uit een ongeremde daling der prijzen van landbouwproducten, en in het bijzonder van tarwe. En ook weten wij uit ervaring, hoe gebeurtenissen van economische en internationaal politieke aard de tarweprijzen kunnen doen stijgen tot een hoogte, die al evenzeer kan leiden tot zeer onaangename verschijnselen en ontwrichtend kan werken. Een begrenzing van die prijsfluctuaties vormt een heilzame stap in de richting van stabiliteit in de tarweprijzen, en de deelnemende uitvoer- en invoerlanden waren het er dan ook over eens, dat verlenging der op 23 Maart 1949 gesloten overeenkomst geboden was. De invoerlanden achtten het van grote waarde, dat de overeenkomst hun de zekerheid verschaft bij een stijgende markt de door hen gegarandeerde hoeveelheid tarwe te kunnen krijgen voor ten hoogste de maximumprijs en voor de uitvoerlanden was het van grote betekenis, dat zij voor die hoeveelheden bij dalende markt zeker konden rekenen op afzet tot op zijn minst de overeengekomen minimumprijs. De onderhandelingen over de verlenging zijn dan ook tijdig, en wel reeds in April 1952, te Londen begonnen. Men kon het toen echter niet eens worden en begon opnieuw op 30 Januari 1953 te Washington. Ook toen heeft het grote moeite gekost om tot eenstemmigheid te komen. Het duurde tot 13 April, voordat de verlengingsovereenkomst kon wor-

den getekend, maar daarbij dient dadelijk te worden vermeld, dat Engeland niet heeft getekend, hetgeen afbreuk doet aan de waarde der overeenkomst.

De lange duur der onderhandelingen was het gevolg van de moeilijkheden, welke ondervonden werden bij het vaststellen der maximum- en minimumprijzen. De discussies daarover hadden in hoge mate het karakter van onderhandelingen, welke plegen vooraf te gaan aan het afsluiten van talloze commerciële transacties, waarbij de verkoper zich moeite geeft om een zo hoog mogelijke prijs te bedingen voor zijn goederen en de koper zijn best doet zo goedkoop mogelijk te kopen. Ten aanzien van de maximumprijs streefden dus de uitvoerlanden (de Verenigde Staten van Amerika, Canada en Australië) naar een veel hoger peil dan in de nu aflopende overeenkomst was bepaald, en de invoerlanden deden, wat zij konden om te komen tot aanzienlijke matiging van de eisen hunner tegenpartij. Wat de minimumprijs betreft gold begrijpelijkerwijze hetzelfde.

Het ligt voor de hand, dat bij deze onderhandelingen de toekomstige verhoudingen tussen productie van en koopkrachtige behoefte aan tarwe in de wereld een rol hebben gespeeld. Dit is een dankbaar terrein voor het aanvoeren van een grote verscheidenheid van inzichten, wisselend met het belang, dat men vertegenwoordigt. De ervaring heeft namelijk geleerd, dat verwachtingen op enigszins lange termijn omtrent de loop der tarweprijzen, gegrond op vermoedens omtrent de oogst-opbrengsten en politieke en andere gebeurtenissen van de meest uiteenlopende aard, een zeer speculatief karakter hebben. Transacties op de wereldgraanmarkt, gegrond op zulke verwachtingen en zich uitstrekkende over een enigszins lange periode, hebben de voor de ondernemer minder aangename gewoonte, zeer dikwijls te mislukken. Toch staat de onderhandelingspositie van koper en verkoper veelal onder de invloed van vooruitzichten op de toekomst, en zo was het zowel in 1949 als ook nu met de onderhandelingen tussen uitvoer- en invoerlanden over de minimum- en maximumprijzen in de Internationale Tarwe-Overeenkomst. In 1949 werd vooral gedacht aan de kans op een herhaling der prijsdalingen gedurende vele jaren na de eerste wereldoorlog. De vrees voor zulk een herhaling verzwakte de positie en de volharding der uitvoerlanden en daarna hebben die toen een minimumprijs aanvaard, die gedurende de vier jaren van de geldigheidsduur der overeenkomst jaarlijks 10 dollarcenten per bushel (60-Eng. ponden) daalde en met een maximumprijs, bij welks vaststelling evenmin rekening werd gehouden met veel kans op prijsstijging. Er is echter na 1949 geen sprake geweest van prijsdaling, maar wel is een aanzienlijke stijging der prijzen van graan, en dus met name ook van tarwe, ingetreden. Voor de invoerlanden is daardoor de tarwe-overeenkomst van 1949 een voordelige zaak geworden, want zij hebben de gegarandeerde tarwehoeveelheden steeds van de uitvoerlanden kunnen eisen en geleverd gekregen voor heel wat lagere prijzen dan zij zonder de overeenkomst ongetwijfeld hadden moeten betalen.

Vermelding verdient, dat de hoge prijzen niet slechts teweeggebracht zijn door Korea, maar dat bovendien het buiten de overeenkomst blijven van Argentinië en Rusland niet geleid heeft tot prijsdrukkende concurrentie. Argentinië heeft namelijk een periode doorgemaakt van-

kleine tarwe-oogsten en Rusland heeft in die jaren geen aanleiding gevonden om door aanbod tot lage prijzen de markt te drukken.

In het bijzonder voor Amerika is deze ontwikkeling niet prettig geweest. Daar genieten de tarwetelers namelijk een regeringsgarantie, waardoor zij een hoge prijs ontvangen voor hun tarwe. Zeer grote hoeveelheden tarwe worden op grond van die garantie door de Amerikaanse Regering voor die hoge prijs aangekocht en opgeslagen. Deze garantieprijs is zeer aanzienlijk hoger dan de maximumprijs der Internationale Tarwe-Overeenkomst, waarvoor de invoerlanden op grond van die overeenkomst de hun gegarandeerde hoeveelheden tarwe hebben gekocht en het verschil wordt bijgepast uit de Amerikaanse Schatkist. Voor de boeren in Canada en Australië was het een teleurstellend geval, dat zij hun tarwe hebben moeten afgeven voor lagere prijs dan zij zonder de overeenkomst zouden hebben gekregen. Dat het verschil groot was, kregen zij dagelijks voor ogen, want zij behoeften er zich slechts rekenschap van te geven voor welke heel wat hogere prijs vrije tarwe buiten de overeenkomst werd verkocht. Het is echter niet geheel juist, die prijs voor vrije tarwe aan te duiden als de wereldmarktprijs, zoals men vooral in Amerika gaarne doet. Daar heeft de Regering namelijk zoveel tarwe van de boeren aangekocht zonder daarvoor emplooi te hebben, dat zij nu een voorraad bezit van ongeveer de helft van een record-oogst. Door het onttrekken aan de markt van zulk een ontzaglijke hoeveelheid tarwe scheidt men natuurlijk een kunstmatig verhoogd prijspeil. Zo groot is de opgeslagen voorraad, dat er in Amerika telkens weer tekort was aan opslagruimte, en boeren, die niet wilden of konden wachten tot de Regering de tarwe werkelijk kon afnemen, en daarom hun tarwe aan de handel verkochten, moesten genoegen nemen met een heel wat lagere prijs.

Dat neemt echter niet weg, dat Amerika gedurende de onderhandelingen over de verlenging der tarwe-overeenkomst aanvankelijk een maximumprijs heeft verlangd, die, indien ook in de nieuwe periode prijsdaling zou uitblijven en de invoerlanden voor de maximumprijs zouden moeten kopen, de verliezen van de Amerikaanse Schatkist ook bij handhaving van de aan de boeren gegarandeerde prijs sterk zou doen afnemen.

Na lang onderhandelen hebben de uitvoerlanden een heel wat lagere maximumprijs aanvaard dan zij aanvankelijk hebben verlangd. Hij is nu bepaald op Can. \$ 2,05 per bushel voor No 1 Manitoba Northern tarwe (Canadese tarwe) geleverd te Fort William of Port Arthur, de grote tarwehavens in het Canadese Merengebied. Voor alle andere tarwesorten en landen van herkomst worden de prijzen volgens in de overeenkomst vastgestelde normen op de Canadese prijs van \$ 2,05 gebaseerd. De invoerlanden hebben zich de argumenten voor een lagere prijs volkomen ten nutte gemaakt, toen zij zich geplaatst zagen tegenover de aanvankelijk hoge eisen der uitvoerlanden. Daarbij hebben zij ongetwijfeld gebruik gemaakt van de omstandigheid, dat Amerika niet slechts die grote voorraad heeft, doch ook weer een nieuwe grote oogst verwacht, terwijl ook Canada het grootste belang heeft bij afzet door export van zeer grote hoeveelheden tarwe. Bovendien is er de kans, dat Argentinië meer tarwe voortbrengt en het feit dat Oost-Europa een onzekere factor is.

Toch is de maximumprijs van de nieuwe overeenkomst heel wat hoger dan in het verdrag van 1949, want dat bevat een maximumprijs van \$ 1,80. Gerechvaardigd was enige verhoging inderdaad wel, zowel met het oog

op de ervaring sedert 1949 als op grond van de omstandigheid, dat in de uitvoerlanden de productiekosten ongetwijfeld gestegen zijn.

Ook uit de nieuwe minimum-prijs blijkt, dat de uitvoerlanden ditmaal wat sterker stonden dan in 1949. Deze prijs is gebracht op \$ 1,55 per bushel voor de drie (de vorige keer 4) jaren der overeenkomst tegenover de vroegere afdalende reeks van \$ 1,50 tot \$ 1,20.

En nu het feit, dat Engeland besloten heeft niet deel te nemen aan de nieuwe overeenkomst. Het wenste voor de maximumprijs niet hoger te gaan dan \$ 2,— en toen het zijn zin niet kreeg heeft het er de voorkeur aan gegeven, niet mee te doen. Dat is ongetwijfeld een verzwakking van de overeenkomst, want Englands aandeel in de totale tarwehoeveelheid van 16.208.000 ton per jaar, waarvoor de overeenkomst met zijn deelneming zou hebben gegolden, zou 30 pCt hebben bedragen. Dat Argentinië en Rusland ook nu weer niet meedoen, is evenzeer te betreuren, maar toch zal de overeenkomst ongetwijfeld haar stabiliserende werking kunnen uitoefenen.

Waarom Engeland zich bij het relatief kleine verschil van 5 dollarcent per bushel afzijdig wenst te houden is moeilijk met zekerheid te zeggen. Waarschijnlijk acht het de kans niet groot, dat de tarweprijzen hoger zullen lopen dan de verhoogde maximumprijs, zodat het zonder veel risico de mogelijkheid heeft willen behouden om tot lagere prijs dan waartoe beneden de maximumprijs tarwe te koop zal zijn in de deelnemende uitvoerlanden zijn inkopen te doen in landen als Argentinië, Rusland en Turkije, zonder door de overeenkomst genoodzaakt te zijn, een groot deel van zijn tarwebehoefte te dekken in Amerika, Canada en Australië. Aan die mogelijkheid om zijn inkopen vrijelijk te verdelen over alle uitvoerlanden hecht Engeland misschien ook nog waarde op gronden, die minder van financiële dan van politieke of handelspolitieke aard zijn. En dan vergete men ook niet, dat gedwongen aankopen in Noord-Amerika besteding van dollars met zich brengt en het is zeer goed mogelijk, dat Engeland maar liever die noodzaak ontloopt. Het is begrijpelijk, dat men zich in het bijzonder in Canada over de afzijdigheid van Engeland ongerust maakt. In de laatste tijd gaat onder de nu aflopende tarwe-overeenkomst 40 pCt van de Canadese tarwe-export naar Engeland en het gevaar, dat die uitstekende klant in de toekomst minder zal afnemen, is geen prettig vooruitzicht. Zelfs zou het niet ondenkbaar zijn, indien Canada, als Engeland in zijn houding volhardt, ten slotte aan dat land een afzonderlijke overeenkomst zou aanbieden met een lagere maximumprijs dan \$ 2,05. Voor de andere invoerlanden, waaronder Nederland, die aan de nieuwe overeenkomst deelnemen, zou dat een bijzonder onplezierige gewaarwording zijn. Gelukkig echter heeft Minister Mansholt in de openbare vergadering der Tweede Kamer, waarin het wetsontwerp tot goedkeuring der nieuwe overeenkomst behandeld is, kunnen mededelen, dat hij tijdens een recent bezoek in Canada de verzekering verkregen heeft van de zijde der Canadese Regering, dat niet overgegaan zal worden het toestaan van afwijken-de voorwaarden aan Engeland.

Er zijn nog enkele detailpunten, waarop de nieuwe overeenkomst afwijkt van die van 1949, doch op de strekking van de overeenkomst hebben die afwijkingen geen invloed. Het gaat hierbij voornamelijk om voorzieningen, die op grond van de ervaring met de oude overeenkomst wenselijk waren gebleken.

Wij zullen nu moeten afwachten, of een zodanig aantal

invoer- en uitvoerlanden de overeenkomst tijdig goedkeurt om haar op 1 Augustus in werking te doen treden. De kans daarop schijnt wel groot te zijn. Overeengekomen is, dat voor 16 Juli 50 pCt der gegarandeerde verkopen en 50 pCt der gegarandeerde inkoop gedeekt moet zijn door definitieve aanvaardingen door uitvoer- en invoerlanden, teneinde de overeenkomst op 1 Augustus van kracht te doen worden. De Eerste Kamer zal dus volop gelegenheid hebben het wetsontwerp tijdig te behandelen. En dan mag men zich ook nog afvragen, of Engeland zich misschien toch nog bedenkt en op het laatste ogenblik tot de overeenkomst toetreedt. Daardoor zou zeker aan deze belangrijke vorm van internationale samenwerking nog meer waarde worden verleend.

's-Gravenhage.

JAN SCHILTHUIS.

AUSTIN

let eens op
hoeveel U er
op de weg
ziet

R. S. STOKVIS & ZONEN N.V.
140 dealers en subdealers,
overal in Nederland.

Anti-dumping wetgeving

Zolang nog niet een belangrijk deel van de invoer van industriële producten geliberaliseerd was, bestond voor de Nederlandse Regering in principe de mogelijkheid om dumping-practijken van buitenlandse industrieën tegen te gaan door middel van beperking van de invoer. Met betrekking tot landen, zoals die achter het ijzeren gordijn met een economische orde, welke algemeen te onzent aanvaarde bedrijfseconomische kostprijnsprincipes volledig ondergeschikt maken aan politiek-economische doeleinden, is de beperking van de invoer zelfs het meest voor de hand liggende middel om de binnenlandse industrie tegen onereuze concurrentie te vrijwaren. Het hanteren van dit wapen behoeft in het algemeen genomen niet op bezwaren te stuiten, omdat met deze landen veelal geen normale handelsbetrekkingen bestaan. De invoer vindt voor een aanmerkelijk deel plaats in het kader van compensatie-transacties, welke aan voorafgaande goedkeuring onderworpen zijn, zodat althans de mogelijkheid aanwezig is van preventieve controle op de concurrentievoorwaarden, welke de binnenlandse industrie tegenover zich zal vinden. Vastgesteld dient evenwel te worden, dat van deze mogelijkheid in de praktijk veelal geen of slechts een spaarzaam gebruik wordt gemaakt, en dat de drang naar export van overtollige voorraden van minder duurzame producten uit de agrarische sector, vis en visproducten daaronder begrepen, de gewenste kritische instelling tegenover de invoerzijde der compensatie soms aanmerkelijk verzwakt. Inmiddels is niet aan twijfel onderhevig, dat de Regering in deze gevallen over voldoende bevoegdheden beschikt om dumping, welke langs deze weg zou kunnen worden toegepast, te bestrijden.

Voor grotere moeilijkheden ziet men zich echter geplaatst ten aanzien van de hantering van invoercontingenten, welke bij handelsaccord zijn vastgelegd. De Regering heeft zich dan immers er toe verbonden de uitputting van deze contingenten niet te belemmeren. De ervaringen, welke te dien aanzien gedurende de dertiger jaren zijn opgedaan, hebben geleerd, dat de resultaten van handelspolitieke acties uiterst bescheiden zijn, terwijl in de meeste gevallen slechts in onvoldoende mate ten gunste van de bedreigde industriële sectoren kan worden opgetreden in verband met repercussies welke somtijds moeten worden gevreesd. Wel bestond vóór de oorlog nog de mogelijkheid om tegen dumping op te treden door middel van de heffing van een bijzonder invoerrecht, doch de hiervoor vereiste procedure had tot

gevolg, dat hiervan slechts een spaarzaam gebruik werd gemaakt.

Deze procedure hield nl. in, dat een dergelijk invoerrecht, hetwelk geheven werd boven het normale, alleen bij de wet kon worden ingesteld. Het valt gemakkelijk in te zien, dat deze moeizame weg niet dan schoorvoetend betreden werd, ook al mocht dit bijzonder recht reeds worden geheven van het moment af, dat het betrokken wetsontwerp bij de Staten-Generaal werd ingediend. De heffing van een bijzonder invoerrecht, t.w. een specifiek recht op de invoer van zinkwit en lithopoon, kan hiervan als voorbeeld worden genoemd. De wettelijke bevoegdheid, waarop deze procedure steunde, is in het begin van de bezettingstijd vervallen. Uit het voorgaande mag zonder twijfel geconcludeerd worden, dat een herinstelling van deze procedure niet zou voldoen aan de eis van een doeltreffende bescherming van de industrie tegen dumping.

De vraag rijst overigens hoe het vraagstuk van deze bescherming kan worden opgelost, wanneer het gaat om artikelen, waarvan de invoer geliberaliseerd is. De liberalisatie van de invoer nl. doet, afgezien van invoerrechten en van heffingen aan de grens die een compensatie vormen voor belastingen welke in het binnenlandse verkeer worden geheven (zoals omzetbelasting), iedere andere mogelijkheid tot bescherming van de industrie verdwijnen.

Havana-Charter en G.A.T.T.

De vraag kan worden gesteld, of het de Nederlandse Regering op grond van enigerlei internationale conventie verboden is om anti-dumpingmaatregelen te treffen. In dit verband dient de aandacht te worden gevestigd op het Havana-Charter en de General Agreement on Tariffs and Trade (G.A.T.T.), in welke laatste overeenkomst onder Article II „Schedules of Concessions” van de Final Act punt 2 (b) het volgende wordt bepaald:

„2. Nothing in this Article shall prevent any contracting party from imposing at any time on the importation of any product
(b) any anti-dumping or countervailing duty applied consistently with the provisions of Article VI”.

Niets kan de Nederlandse Regering er van weerhouden tot het vaststellen van een anti-dumpingrecht, mits de in Article VI onder het hoofd „Anti-dumping and countervailing duties” omschreven wijze van vaststelling van de dumping en de hoogte van het recht, dat geheven mag worden boven het normale reeds bestaande invoerrecht, worden in acht genomen.

„Article VI“).

Anti-dumping and Countervailing Duties.

1. The contracting parties recognize that dumping, by which products of one country are introduced into the commerce of another country at less than the normal value of the products, is to be condemned if it causes or threatens material injury to an established industry in the territory of a contracting party or materially retards the establishment of a domestic industry. For the purposes of this Article, a product is to be considered as being introduced into the commerce of an importing country at less than its normal value, if the price of the product exported from one country to another
 - (a) is less than the comparable price, in the ordinary course of trade, for the like product when destined for consumption in the exporting country, or
 - (b) in the absence of such domestic price, is less than either
 - (i) the highest comparable price for the like product for export to any third country in the ordinary course of trade, or
 - (ii) the cost of production of the product in the country of origin plus a reasonable addition for selling cost and profit.
 Due allowance shall be made in each case for differences in conditions and terms of sale, for differences in taxation, and for other differences affecting price comparability.
2. In order to offset or prevent dumping, a contracting party may levy on any dumped product an anti-dumping duty not greater in amount than the margin of dumping in respect of such product. For the purposes of this Article, the margin of dumping is the price difference determined in accordance with the provisions of paragraph 1.
3. No countervailing duty shall be levied on any product of the territory of any contracting party imported into the territory of another contracting party in excess of an amount equal to the estimated bounty or subsidy determined to have been granted, directly or indirectly, on the manufacture, production or export of such product in the country of origin or exportation, including any special subsidy to the transportation of a particular product. The term „countervailing duty“ shall be understood to mean a special duty levied for the purpose of offsetting any bounty or subsidy bestowed, directly or indirectly, upon the manufacture, production or export of any merchandise“.

Benelux Douane Unie.

Uit het bovenstaande volgt, dat anti-dumpingmaatregelen kunnen worden getroffen tegen producten, welke tegen prijzen worden ingevoerd, die voldoen aan de in artikel VI lid 1 genoemde voorwaarden. Lopen de wettelijke bevoegdheden, waarover de Nederlandse Regering op dit moment beschikt, nu parallel met het uitgangspunt, dat de G.A.T.T. voor de bestrijding van dumping biedt? De thans bestaande bevoegdheden steunen op de overeenkomst, welke tussen Nederland en de Belgisch/Luxemburgse Economische Unie is aangegaan terzake van een gemeenschappelijk tarief van invoerrechten en welke overeenkomst bij de wet is bekrachtigd. De Algemene Bepaling van het daarbij vastgestelde tarief van invoerrechten luidt als volgt:

„De in dit tarief opgenomen invoerrechten zullen als algemeen tarief worden geheven.

Daarnaast zal als maximumtarief gelden:

- a. voor de in het tarief belaste goederen, het dubbele van het algemeen tarief, doch niet minder dan 10 ten honderd van de waarde;
- b. voor de in het tarief vrijgestelde goederen, een invoerrecht van 10 ten honderd van de waarde.

Het maximumtarief zal kunnen worden toegepast ten aanzien van goederen, van oorsprong of herkomst uit landen, welke Nederland of de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie ongunstiger dan andere landen behandelen, dan wel op een wijze, welke in strijd is te achten met de levensbelangen van Nederland of van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie“.

Een nadere analyse van de in de laatste alinea vervatte voorwaarden leidt tot de volgende conclusies:

In de eerste plaats dient strikt genomen het juridisch bewijs te worden geleverd, dat niet een bepaalde buitenlandse industrie dumping-praktijken toepast, doch dat het land van herkomst der goederen zelf is, dat zich hieraan schuldig maakt. Dit bewijs zal in vele gevallen niet of zeer moeilijk kunnen worden geleverd. De indruk bestaat, dat de Belgische Regering deze bepaling minder naar de letter interpreteert.

In de tweede plaats zou bovendien moeten worden aangetoond, dat een dergelijk land deze praktijken speciaal ten opzichte van een der Beneluxpartners uitoefent, en niet ten aanzien van andere landen. Het behoeft geen betoog dat aan deze eisen praktisch nimmer of slechts bij uitzondering zal worden voldaan, omdat dumping overwegend op verscheidene markten tegelijkertijd wordt toegepast.

In de derde plaats dient als alternatief te worden aangetoond, dat de behandeling door het land hetwelk dumping toepast op een wijze geschiedt, welke in strijd is te

¹⁾ De geciteerde tekst van Artikel VI van de Final Act van de G.A.T.T. is gelijkkluidend aan de redactie van Artikel 34 van het Havana-Charter.

achten met de levensbelangen van Nederland, of van de B.L.E.U. Het moet twijfelachtig worden geacht of de Regering de levensbelangen van het land geschaad meent bij dumping van één enkel artikel.

Van het standpunt van het Nederlandse bedrijfsleven uit gezien beschikt de Nederlandse Regering derhalve niet over adequate bevoegdheden om bepaalde takken van industrie tegen dumping te beschermen, afgezien nog van de omstandigheid, dat verdubbeling van het normale invoerrecht in vele gevallen onvoldoende moet worden geacht om dumping te kunnen bestrijden. Deze bevoegdheden zijn bovendien niet aangepast aan de redactie van Artikel VI van de G.A.T.T. en zij putten niet de mogelijkheden uit, welke uit dit artikel kunnen worden afgeleid.

Om deze redenen mag de aandacht gevestigd worden op de Westduitse tariefwet van 16 Augustus 1951, welke aan de Westduitse Regering wel de hier bedoelde bevoegdheden heeft verschaft. Artikel IV van deze wet geeft onder het hoofd „Vorschriften gegen Preisdumping und Subventionen“ in Par. 17 „Antidumping- und Ausgleichzölle“ de volgende bevoegdheden:

„Die Bundesregierung kann durch Rechtsverordnung:

- (a) von Waren, die Gegenstand eines Dumpings sind, zusätzlich einen Anti-dumpingzoll erheben bis zur Höhe des Betrages der Dumpingspanne;
- (b) von Waren, für deren Erzeugung, Herstellung oder Ausfuhr unmittelbar oder mittelbar eine Prämie oder Subvention gewährt wird, zusätzlich einen Ausgleichzoll erheben bis zur Höhe des geschätzten Betrages der Prämie oder der Subvention“.

Liberalisatiecodex der O.E.E.C.

Tot dusverre werden de mogelijkheden onder het oog gezien, welke het Havana-Charter en de G.A.T.T. bieden om dumping te bestrijden, terwijl voorts de ontoereikendheid van de Nederlandse wetgeving werd aangetoond en als voorbeeld de Duitse wetgeving aangevoerd, die duidelijk op deze internationale overeenkomsten is gebaseerd. De mogelijkheden om afweermaatregelen tegen dumping te treffen zijn met toepassingen als deze evenwel nog niet uitgeput. In beginsel blijkt het n.l. mogelijk om doeltreffender maatregelen te nemen dan het heffen van bijzondere rechten, t.w. het afwijken van de liberalisatie van de invoer met betrekking tot het land van herkomst der dumping en het fysiek ingrijpen in de omvang van de invoer. Het uitgangspunt hiervoor wordt gevormd door de artt. 7 en 10 van de „Liberalisatiecodex“ van de O.E.E.C., waarvan hieronder gedeelten worden weergegeven onder het voorbehoud evenwel, dat de toepassing mede in het licht van alle besluiten en recommandaties, die de O.E.E.C. tot de regeringen van de deelnemende landen heeft gericht, dient te worden gezien.

Artikel 7 bepaalt onder het hoofd „Non-discrimination. Relations between Member Countries taking part in the Union“:

- „a. Member countries shall avoid any discrimination as between one Member country and another:
 - i) as from 1st January 1951, in respect of imports of any commodity originating in these countries which has been freed in accordance with the provisions of Article 1; and
 - ii) as from 1st February 1951, in respect of imports of any commodity originating in these countries“.

Stelt artikel 7 sub a derhalve het principe van non-discriminatie voor de landen, lid van de O.E.E.C., artikel 10 opent op realistische wijze mogelijkheden tot effectieve bestrijding van dumping. Onder het hoofd „Exceptions to the Principle of Non-discrimination. Dumping“, wordt het volgende bepaald:

- „a. If a Member country suffers any prejudice as the result of dumping (as defined in Article 34 of the text of the Havana Charter) practised by another Member country and has been unable to obtain satisfaction by direct negotiation, it need no longer apply, in respect of the other Member country, the provisions of paragraph (a) of Article 7 with regard to the import of the commodity or commodities which are the subject of such dumping.
- b. Any Member country invoking the provisions of this Article may depart from the provisions of paragraph (a) of Article 7 for a period not exceeding

eight weeks. If, upon the expiration of this period, the Organisation has not arrived at any decision on the action of that Member country, the latter may upon notification to the Organisation and for so long as such dumping is practised, continue to depart from the provisions of paragraph (a) of Article 7".

Uit deze redactie vloeien de volgende belangrijke conclusies voort:

1. Het land, dat voorwerp van dumping is, is niet langer gehouden aan het verbod ex artikel 7 inzake de non-discriminatie met betrekking tot de goederen en het land van herkomst, dat zich aan dumping schuldig maakt.
2. Terwijl de G.A.T.T. de mogelijkheid biedt tot het heffen van een recht boven het normale invoerrecht, staat de O.E.E.C.-overeenkomst toe, dat afgeweken wordt van de oorspronkelijk toegepaste liberalisatie, waaruit o.i. volgt, dat kwantitatieve invoerrestricties in het leven kunnen worden geroepen.

Het zal waarschijnlijk geen bestrijding ontmoeten, dat het wenselijk moet worden geacht beide mogelijkheden bij de bestrijding van dumping naast elkander te stellen, derhalve zowel die van de heffing van een bijzonder invoerrecht overeenkomstig de bepalingen van het Havana-Charter en de G.A.T.T., als die van het in het leven roepen van kwantitatieve invoerrestricties overeenkomstig de procedure van het verdrag der O.E.E.C. Wij herhalen, dat deze procedure uit de geciteerde teksten kan worden afgeleid onder het voorbehoud, dat te dien aanzien eveneens rekening dient te worden gehouden met nadere besluiten en recom-mandaties van de O.E.E.C.

Geen protectie!

Het herstel van de vrije internationale handel moet als een uiterst belangrijke verworvenheid van de na-oorlogse economische politiek worden beschouwd. De G.A.T.T. en meer nog de overeenkomst van de O.E.E.C. hebben dit jonge kind terecht met bijzondere zorg willen omringen. De herinneringen aan de dertiger jaren liggen nog te vers in het geheugen, dan dat men zich de grote gevaren van mogelijke misbruiken niet meer zou herinneren. Niet uit een oogpunt van ongemotiveerde protectie-zucht derhalve, doch om wille van de vrije uitwisseling van goederen en diensten in de wereld zelf, welke ten koste van vele offers tot stand moet worden gebracht en in stand moet worden gehouden, is het noodzakelijk maatregelen te treffen, welke bij voorbaat de drang naar misbruik tegengaan door deze onaantrekkelijk te maken. Hoe scherper de sancties en hoe doelmatiger het gebruik van deze sancties geregeld is, des te eerder zal een mogelijke overtreders van de internationale vrijhandelscode afgeschrikt worden zijn ondermijnend werk te verrichten. Te dien aanzien heeft iedere natie een plicht te vervullen.

Nu veruit het grootste gedeelte van de industriële sector onder de liberalisatie is komen te vallen, moet het noodzakelijk worden geacht dat ook de Nederlandse Regering op korte termijn de beschikking verkrijgt over wettelijke bevoegdheden om de industrie tegen dumping-practijken te beschermen. Het gevaar bestaat immers, dat in landen waar men in bepaalde takken van bedrijf met sterke overproductie te kampen heeft, getracht zal worden onder gebruikmaking van de liberalisatie van de invoer in ons land de overproductie te plaatsen tegen prijzen, welke alle gezonde marktverhoudingen onder-

mijnen. Het afzetten van deze overproductie kan immers nog aantrekkelijk zijn bij een slechts minimale dekking van de vaste kosten, al zou het slechts zijn om een tijdelijke terugslag op de eigen markt te overbruggen en de bezetting van het bedrijf te handhaven. De moeilijkheden op de eigen markt zouden aldus op de Nederlandse markt en daarmee op de Nederlandse industrie worden afgewenteld. Het is mogelijk dat men zich wederom van de Nederlandse markt zal terugtrekken, zodra de tijdelijke moeilijkheden op de eigen markt overwonnen zijn, doch inmiddels laat men een slagveld achter van gedesorganiseerde productie- en afzetverhoudingen, ernstige kapitaalverliezen en een min of meer ernstige werkloosheid.

Waar ook het tarief van invoerrechten in de Benelux-landen in verhouding tot die van de overige O.E.E.C.-landen in het algemeen slechts een matige bescherming verleent, is het niet ondenkbaar, dat de Nederlandse markt achtereenvolgens voorwerp zou worden van dumping van andere landen, welke op deze wijze eigen moeilijkheden zouden willen trachten op te lossen. Temeer bestaat dit gevaar, wanneer het betreft landen, die bovendien moeilijkheden ondervinden om hun betalingsbalans in evenwicht te houden en te dien einde tot het nemen van bijzondere maatregelen hun toevlucht zouden willen nemen om de export zo hoog mogelijk op te voeren. Hiervan zijn verscheidene voorbeelden bekend.

In het kader van de O.E.E.C. heeft de Regering thans reeds de bevoegdheid af te wijken van de liberalisatie ten opzichte van een bepaald land en met betrekking tot de goederen, welke voorwerp van dumping zijn. Dit is derhalve het meest eenvoudige en vermoedelijk ook meest efficiënte middel om dumping in de geliberaliseerde sectoren te bestrijden. Men zal er evenwel oog voor moeten hebben, dat er zich omstandigheden kunnen voordoen, waarbij dit middel ofwel te ruw is, ofwel minder gewenst om te worden toegepast, omdat het tot onrechtvaardigheden zou kunnen leiden, dan wel een import zou afsnijden of beperken, welke uit het oogpunt van de voorziening der Nederlandse economie onontbeerlijk is. In dat geval is het aantrekkelijker corrigerende maatregelen te treffen ten aanzien van de prijs, waartegen de import plaatsvindt en welke het karakter van dumping heeft.

Conclusie.

Het is derhalve dringend gewenst, dat de Nederlandse Regering ten spoedigste stappen onderneemt om van de Staten-Generaal op dit punt wettelijke bevoegdheden te verkrijgen, bevoegdheden, die

1. geënt zijn op de G.A.T.T. (vergelijk de Duitse wetgeving) en derhalve kunnen leiden tot het in het leven roepen van een recht boven het normale invoerrecht;
2. geen langdurige procedure vereisen. De Regering moet onder de voortdurend en snel wisselende omstandigheden slagvaardig kunnen antwoorden op iedere economische bedreiging van buiten, die niet als normale concurrentie kan worden gekwalificeerd. De omstandigheid, dat wij zelf wellicht meer dan alleen in figuurlijke zin „beter” op het hoofd hebben, mag niet tot gevolg hebben, dat de industrie het gelag zou hebben te betalen.

De groentenverwerkende industrie in Nederland

Inleiding.

De groentenverwerkende industrie in Nederland, welke voor een belangrijk gedeelte is geconcentreerd in de tuinbouwstreken van Noord- en Zuid-Holland, is in verschillende opzichten van betekenis voor onze nationale volkshuishouding. In de eerste plaats maakt zij het mogelijk de consumptie van een aantal zeer spoedig aan bederf onderhevige seizoensproducten ook buiten de seizoenen te doen geschieden. Daarnaast oefenen de aankopen op de veilingen door de groentenverwerkende bedrijven een stabiliserende invloed op het prijspeil der verse tuinbouwproducten uit. Vooral in jaren van ruime oogsten zal deze bedrijfstak in belangrijke mate de prijzen kunnen steunen.

Uit hetgeen wij hierboven opmerkten blijkt dus, dat er een nauwe relatie bestaat tussen deze beide schakels van de bedrijfskolom. Dit wil echter niet zeggen, dat de belangen tussen tuinders en fabrikanten altijd samengaan. Er kunnen zich omstandigheden voordoen, dat de verse en de verwerkte producten concurrerende artikelen zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval in het begin van het voorjaar, wanneer de eerste verse groenten op de markt komen en de detailhandel zijn wintervoorraden tegen sterk verlaagde prijzen aanbiedt. In het algemeen echter heeft de tuinbouw belang bij een goede gang van zaken in de groentenverwerkende industrie en omgekeerd zal deze industrie gebaat zijn bij een ruime aanvoer van tuinbouwproducten van goede kwaliteit.

De relatie tussen de hoeveelheden aangevoerde groenten en de industriële verwerking hiervan komt in de volgende cijfers tot uitdrukking:

TABEL 1¹⁾

	1947	1948	1949	1950	1951
1. Aanvoer groenten... in tonnen	883.000	991.000	1.065.000	1.022.000	951.000
2. Industriële verwerking... in tonnen	129.500	112.000	129.800	130.000	101.600
3. 2 in procenten van 1	14,7	11,3	12,2	12,7	10,7

Ook uit een oogpunt van deviezenopbrengst is deze industrie van belang. Een aanzienlijk gedeelte van de productie wordt in het buitenland afgezet. De uitvoer is echter zeer-eenzijdig gericht, nl. practisch geheel op Engeland.

De groentenverwerkende industrie bestaat uit een aantal sectoren, die al naar gelang de onderlinge vervangbaarheid van de verschillende producten, in meer of mindere mate elkaars concurrenten zijn. In sterke mate is dit bijvoorbeeld het geval met de beste kwaliteit groentenconserven en de ingevroren groenten.

In tabel 2 geven wij een overzicht van de voornaamste representanten van deze bedrijfstak onder vermelding

TABEL 2

Productie (x f 1.000)

	1947	1948	1949	1950
Groentenconservenfabrieken	25.551	31.349	52.253	43.731
Zuurkoolfabrieken	4.094	2.832	3.540	3.275
Zouterijen	10.769	6.214	5.844	9.517
Drogerijen	12.855	9.946	2.993	1.521
Diepvriesbedrijven	4.987	2.673	2.554	3.295
Overige bedrijven	4.905	7.603	3.195	4.269
Totaal	63.161	60.617	70.379	65.608

¹⁾ De in deze tabel opgenomen cijfers zijn, evenals de in de volgende tabellen vermelde cijfers, ontleend aan het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

van de productiecijfers in de jaren na de oorlog, zodat men een indruk kan verkrijgen van het aandeel, dat elk van deze sectoren heeft in deze tak van nijverheid.

Hieronder zullen wij deze sectoren aan een nadere beschouwing onderwerpen, in het bijzonder wat de afzet betreft.

Conservenfabrieken.

De binnenlandse vraag naar groentenconserven wordt hoofdzakelijk uitgeoefend in die gedeelten van het jaar, waarin geen of slechts in geringe mate aanvoer van verse groenten plaats heeft. Gedurende de tijd, dat verse groenten in grote hoeveelheden worden aangevoerd, is de behoefte in het binnenland aan geconserveerde groenten gering, omdat door de korte afstanden tussen productie- en consumptiegebieden en de snelle verbindingen, de groenten in vrijwel verse toestand de uiteindelijke gebruikers bereiken. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Verenigde Staten, waar het transport naar vele gebieden enige dagen in beslag neemt en de groenten in verlepte toestand op de plaats van bestemming aankomen.

Aangezien de capaciteit van deze bedrijfstak aanzienlijk groter is dan de binnenlandse vraag noodzakelijk maakt, is men voor een belangrijk gedeelte op de export aangewezen.

Ten gevolge van gebrek aan emballage nam gedurende de oorlogsjaren de productie van groentenconserven aanzienlijk af. Na de oorlog breidde de productie zich geleidelijk uit, doch het herstel vond, als gevolg van de blik-schaarste, niet zo snel plaats als men had verwacht. Eerst in 1949 leverde de blikvoorziening weinig moeilijkheden meer op, waardoor een aanzienlijke uitbreiding van de productie van groentenconserven mogelijk werd; het productiepeil in dat jaar overtrof zelfs in belangrijke mate dat van vóór de oorlog. Zowel in binnen- als buitenland vonden deze artikelen gereede aftrek. Hoewel ook in 1950 de voorziening met blik zeer gunstig was, gaf de productie van groentenconserven in dat jaar een niet on-aanzienlijke teruggang te zien, hetgeen hoofdzakelijk veroorzaakt werd door de sterke vermindering van de uitvoer naar Engeland. Deze teruggang hield verband met het feit, dat het Engelse Ministerie voor Voedselvoorziening zowel in Nederland als in andere Westeuropese landen enorme hoeveelheden groentenconserven had ingeslagen, zodat Engeland de beschikking kreeg over dergelijke grote voorraden van deze producten, dat de vraag verre werd overtroffen. Het gevolg was dan ook, dat in 1950 door dit land belangrijk minder van onze groentenconservenfabrieken werd afgenomen.

Het Korea-conflict bracht wederom een tekort aan blik met zich, waardoor, mede door de hoge blik- en groenteprijzen, in 1951 de binnenlandse afzet, welke voordien een bevredigend verloop had gehad, een teruggang vertoonde. De uitvoer gaf eveneens een teruggang te zien, vooral doordat de export naar Engeland verder afnam.

Ook in 1952 waren de resultaten weinig bevredigend. De binnenlandse afzet werd nog steeds ongunstig beïnvloed door de blik-schaarste en de in verhouding tot verse groenten hoge prijzen.

De uitvoer onderging een verdere inkrimping doordat Engeland — de voornaamste afnemer — de invoer sterk aan banden legde. In dat jaar kwamen de nadelen van de

eenzijdige oriëntatie op Engeland wel zeer sterk naar voren. Bovendien zijn de prijzen van de naar Engeland uitgevoerde conserven niet aantrekkelijk, terwijl de onregelmatigheid in de afzet op deze markt fnuikend werkt. Bepaalde producten worden soms in grote hoeveelheden gevraagd en in een volgend seizoen weer geheel niet.

Behalve naar Engeland vindt verder op geringe schaal uitvoer plaats naar enige Westeuropese landen, de Nederlandse Antillen, Indonesië en Nieuw-Guinea, alsmede naar enige Afrikaanse landen. Vooral in dit laatstgenoemde gebied en in de Midden- en Zuidamerikaanse landen poogt men vaste voet te verkrijgen.

Zuurkoolfabrieken.

Zuurkool is in Nederland een zeer gewild artikel, waarvan de prijs binnen het bereik van de massa ligt. Er bestaat voor dit product in het binnenland dan ook een ruime afzetmarkt.

Tijdens de bezettingsjaren nam de productie van de zuurkoolfabrieken enorm toe. In 1942 en 1943 bedroeg zij zelfs ongeveer het dubbele van vóór de oorlog. Deze stijging werd veroorzaakt door de sterk toegenomen vraag, welke onder andere een gevolg was van het geringe aanbod van blikgroenten alsmede van de voedselschaarste. Toen dan ook in de jaren na de oorlog de voorziening met blikgroenten geleidelijk verbeterde en de voedselpositie gunstiger werd, ging dit gepaard met een afnemende van de vraag naar zuurkool. Niettemin bleef de productie boven het vóóroorlogse peil, hetgeen voornamelijk zal moeten worden toegeschreven aan de sterke bevolkingsgroei, alsmede aan het feit, dat de huisvrouw in het algemeen in veel sterkere mate dan voorheen dit product bij de detailist betreft, in plaats van het zelf te vervaardigen.

De export van zuurkool is van betrekkelijk ondergeschikte betekenis. Na de oorlog heeft een geleidelijke toeneming plaats gehad, hoewel het peil van vóór de oorlog nog niet is bereikt. Ook bij deze bedrijfstak is het aantal buitenlandse afzetgebieden niet groot. De belangrijkste afnemers zijn thans de Verenigde Staten, Engeland, Frans Marokko en Suriname.

Zouterijen.

Bij gezouten groenten onderscheidt men halffabrikaten en eindproducten. Tot de eerste categorie behoren gezouten augurken, zilveruien en bloemkool, welke bestemd zijn voor de bereiding van tafelzuren, terwijl als eindproducten kunnen worden genoemd gezouten snij- en spiercibonen, sla en andijvie. Augurken en zilveruien zijn typisch Nederlandse producten, die men elders niet met zo'n succes kan verbouwen op grond van klimaat en bodemgesteldheid.

De productie van de genoemde eindproducten, die gedurende de oorlogsjaren tot een hoog peil was gestegen, vertoonde na 1947 een zeer aanzienlijke teruggang en is thans nog van ondergeschikte betekenis.

De productie van gezouten halffabrikaten, welke hoofdzakelijk exportproducten zijn, liep in de bezettingsjaren echter sterk terug. Na de oorlog vond echter een spoedig herstel plaats.

De grote afhankelijkheid van de groentenverwerkende industrie van de tuinbouw treedt in deze sector duidelijk aan de dag bij gezouten augurken. In de jaren 1948 en 1951 was de hoeveelheid verwerkte augurken aanzienlijk lager dan in de andere na-oorlogse jaren. Dit verschijnsel is te verklaren uit het feit, dat in die jaren de aanvoer van verse augurken sterk verminderde en de prijzen dienengevolge hoog waren, zodat het verwerkte product te duur werd om in grote hoeveelheden te worden afgezet.

De industrie van gezouten halffabrikaten is vooral een exportindustrie, hetgeen moge blijken uit de onderstaande tabel:

TABEL 3

Afzet zouterijen (x 1.000 kg)

	Totaal	Binnenland	Buitenland
1947	11.616	3.082	8.534
1948	7.789	972	6.817
1949	8.869	1.039	7.830
1950	11.812	1.107	10.705

De export van gezouten augurken en bloemkool is vrijwel uitsluitend op Engeland gericht, die van gezouten uien voornamelijk op Engeland en de Verenigde Staten. Evenals dit bij de conserven het geval is, is de spreiding van de export van deze producten dus gering.

Drogerijen.

Als gevolg van de grote binnenlandse vraag en de leveranties aan het Duitse leger is de productiecapaciteit gedurende de oorlogsjaren aanzienlijk toegenomen. Ook in de eerste jaren van de oorlog lag de productie, ondanks de door het wederom in voldoende mate beschikbaar zijn van verse, blik- en diepvriesgroenten sterk ingekrompen buitenlandse vraag, op een vrij hoog niveau. Dit was voornamelijk daaraan te danken, dat het Nederlandse leger in Indonesië belangrijke hoeveelheden van deze producten afnam. Na het terugtrekken van de Nederlandse militairen uit dit land is de export en daarmee de productie sterk verminderd. Zowel de afzet in het binnenland als in het buitenland is thans van weinig belang meer. Deze sector neemt dan ook in de groentenverwerkende industrie nog slechts een onbetekende plaats in. De voornaamste afnemer is de soepindustrie; de hoeveelheden, die door deze industrie worden betrokken, zijn echter betrekkelijk klein.

Een uitwijkmogelijkheid voor deze bedrijven zou kunnen zijn het drogen van appels. Vooralsnog behoeft men hiervan echter niet veel te verwachten, aangezien door de heterogeniteit van de Nederlandse appels, deze weinig voor dit proces geschikt zijn en opvoering van kwaliteit in die zin, dat een homogeen product wordt verkregen, niet op korte termijn is te verwezenlijken.

Diepvriesfabrieken.

Diepvriesgroenten zijn in verschillende opzichten te prefereren boven ingeblikte, gedroogde en gezouten groenten. In de eerste plaats blijven bij het invriezen praktisch alle eigenschappen van de verse groenten behouden, in tegenstelling tot de op andere wijze verwerkte groenten, terwijl bovendien producten kunnen worden geconserveerd, welke niet tot het gewone assortiment van de blikconservenindustrie behoren (o.a. rabarber). Een ander voordeel van het diepvriesproduct is de mogelijkheid van het geheel naar eigen smaak koken.

Daartegenover staat, dat de prijzen van diepvriesproducten hoger liggen dan bij ingeblikte groenten. Wanneer wij de kostprijzen van beide producten met elkaar vergelijken, dan valt in de eerste plaats op, dat de diepvriesbedrijven slechts groenten van zeer goede kwaliteit kunnen verwerken, terwijl bij de groentenconserven een veel grotere variatie in de kwaliteit van de grondstoffen mogelijk is. Ook de toegevoegde waarde is aanzienlijk hoger dan bij de blikgroenten, als gevolg van het feit, dat het productieproces relatief duur is door het gebruik van kostbare machines voor het invriezen en het bewaren bij lage temperaturen, alsmede door de hoge verkoopkosten van de detailhandel. Deze laatste factor wordt ver-

oorzaakt doordat de winkeliers de beschikking moeten hebben over een speciale bewaarinrichting. Onder druk van de bezetters onderging de diepvriescapaciteit in Nederland een belangrijke uitbreiding. Na de oorlog bleek er een aanzienlijke overcapaciteit te bestaan, als gevolg van de betrekkelijk kleine binnenlandse vraag, terwijl ook de export niet van zodanige omvang was, dat de capaciteit volledig kon worden gebruikt. Verschillende bedrijven waren dan ook genoodzaakt de productie te staken.

Behalve het feit, dat de vraag zich voornamelijk over een bepaald gedeelte van het jaar uitstrekt, is de kleine binnenlandse afzetmarkt vooral een gevolg van de relatief hoge prijzen. Zolang het prijsverschil tussen deze producten en blikgroenten niet aanzienlijk vermindert, behoeft men niet op een enigszins belangrijke uitbreiding van de vraag uit het binnenland te rekenen.

Aangezien de afzetmogelijkheden op de binnenlandse markt beperkt zijn, is deze industrie vooral op de export aangewezen. Ook hier blijkt weer, dat deze voornamelijk op Engeland is gericht. Men heeft op deze markt vrij vaste voet aan de grond gekregen, hetgeen duidelijk bleek, toen na het instellen van de invoerbepalende maatregelen door Engeland, de uitvoer naar dit land een stabiel beeld bleef vertonen. De omvang van deze uitvoer is echter in vergelijking tot die van blikgroenten gering. In zeer bescheiden mate heeft uitvoer plaats naar de Verenigde Staten, België en West-Duitsland.

Samenvatting en conclusie.

Evenals dit bij de meeste andere industrieën van voedingsmiddelen het geval is, bezit het productie-apparaat van de groentenverwerkende industrie een capaciteit, welke aanzienlijk uitgaat boven de behoeften van de betrekkelijk kleine binnenlandse markt. Dit betekent, dat voor deze industrie de uitvoer een onmisbare bestaansvoorwaarde vormt, hetgeen een grote kwetsbaarheid met zich brengt. Daarbij komt nog, dat het hier om producten gaat, welke uit een oogpunt van handelspolitiek zwak zijn, terwijl de uitvoer zeer eenzijdig op Engeland is gericht. Welke funeste gevolgen een dergelijke eenzijdige oriëntatie van de uitvoer van „zwakke” producten kan hebben, is wel zeer duidelijk aan de dag getreden bij de

groentenconservenindustrie, toen de vraag van Engeland naar deze producten een sterke vermindering onderging. Compensatie op andere buitenlandse markten bleek toen practisch niet mogelijk, omdat men voordien vrijwel geen aandacht hieraan had besteed. Ook in het binnenland slaagde men er niet in, als gevolg van de relatief hoge prijzen, een verruiming van de afzet te bewerkstelligen. Om uit de moeilijkheden te geraken zal het vooral noodzakelijk zijn een vergroting van de exportspreiding te verkrijgen, hetgeen gezien het feit, dat het internationale handelsverkeer nog steeds doorvrij ernstige belemmeringen wordt bemoeilijkt, geen gemakkelijke taak zal zijn. Ondanks het feit, dat het kostenpeil hier in het algemeen lager is dan dat van de groentenverwerkende industrieën in het buitenland, zal het bij de uitvoering van deze taak gewenst zijn tot verdere rationalisatie en verbetering van productiemethoden te komen, waardoor mede de mogelijkheid tot vergroting van de afzet in het binnenland wordt geschapen.

Hoewel de diepvriesindustrie en de zouterijen, wat de afzet van de productie betreft, eveneens voornamelijk op Engeland zijn aangewezen, hebben deze sectoren weinig of geen nadelige gevolgen van de door dit land uitgevaardigde maatregelen ter beperking van de invoer ondervonden. Dit neemt echter niet weg, dat ook hier getracht zal moeten worden op andere buitenlandse markten vaste voet te verkrijgen.

Bij de zuurkoolfabrieken is het probleem van de exportspreiding van weinig betekenis. Immers, voor deze industrie vormt de afzet op de binnenlandse markt een hechte grondslag.

De betekenis van de groentendrogerijen is na de oorlog sterk afgenomen. De uitwijkmogelijkheid naar het drogen van appels biedt, in verband met de in het algemeen geringe homogeniteit van deze vruchten, weinig perspectief.

Ten slotte zij er op gewezen, dat men in het algemeen in deze bedrijfstak al het mogelijke doet om de hierboven opgesomde bezwaren het hoofd te bieden, getuige onder andere het uitstekend geoutilleerde productie-apparaat, het streven van de Nederlandse tuinbouw naar aanpassing aan de behoeften van de industrie en de voor verschillende producten ingestelde exportkeuringen.

¹s-Gravenhage.

Drs J. C. BOTTEMA.

De Amerikaanse en de Russische siderurgische industrie

Ongetwijfeld kan staal nog steeds als het belangrijkste halffabrikaat worden beschouwd, en nu zowel de Verenigde Staten als de Sowjet-Unie hun plannen meer of minder gedetailleerd tot 1960 en verder hebben uitgestippeld, is er alle aanleiding aan de hand van de ter beschikking staande gegevens een vergelijking te maken tussen de ijzer- en staalindustrie van beide landen. Als punten van vergelijking komen in aanmerking: de ijzerertsvoorziening, de ontwikkeling van de productie, de structuur van het verbruik van walsrijproducten en de geografische spreiding van de vestigingsplaatsen.

Ijzerertsvoorziening.

Zowel de Verenigde Staten als de Sowjet-Unie zien zich geplaatst voor het probleem, dat de uitbreiding van de ijzerertsvoorziening met verschuivingen gepaard moet gaan; deze verschuivingen kunnen als volgt worden samengevat: het in exploitatie nemen van nieuwe vindplaatsen, het verwerken van laagwaardige ertsen en de

vergroting van de invoer. Het accent ligt echter voor de Verenigde Staten geheel anders dan voor de Sowjet-Unie; voor de Verenigde Staten ligt het op de verwerking van laagwaardige ertsen en op de vergroting van de invoer, terwijl in de Sowjet-Unie alles is gericht op de exploitatie van nieuw ontdekte en nog te ontdekken ertslagen.

In en na de oorlog zijn in de Verenigde Staten naast het Lake Superior gebied enkele andere centra van ijzererts winning tot ontwikkeling gekomen; het Lake Superior gebied staat echter met ongeveer 80 pCt nog verre bovenaan, en het laat zich aanzien, dat in de naaste toekomst dit percentage niet verder zal dalen, in het bijzonder omdat ook het bekende laagwaardige taconiet grotendeels in de omgeving van het Lake Superior wordt aangevoerd.

In de oorlog is vooral Alabama als ijzerertsleverancier in betekenis toegenomen, en de zuidelijke staten (Missouri, Alabama, Georgia en Texas) staan thans met ongeveer 10 pCt op de tweede plaats; verder is 5 pCt ver-

deeld over de oostelijke staten (New York, Pennsylvania en New Jersey) en nog eens 5 pCt over de westelijke staten (Wyoming, Utah en Californië).

De invoer van ijzererts in de Verenigde Staten beweegt zich thans om de 10 mln ton per jaar met Venezuela, Canada en Liberia als belangrijkste leveranciers. Het ligt in de bedoeling de ijzerertsinvoer regelmatig uit te breiden tot 22 mln ton in 1955 en 35 mln ton in 1965. Voor 1955 is geraamd 10 mln ton uit Venezuela, 10 mln ton uit Canada en 2 mln ton uit Liberia en andere gebieden; voor 1965 zijn de verwachtingen: 22 mln ton uit Venezuela, 10 mln ton uit Canada en 3 mln ton uit Liberia en andere gebieden.

Het taconiet in het Lake Superior gebied bevat slechts 24 pCt tot 30 pCt ijzer, en dit erts kan dan ook alleen in de hoogovens worden gebruikt nadat het is geconcentreerd. In 1951 is te Duluth een fabriek in bedrijf genomen, die per jaar 500.000 ton concentraat kan leveren van 60 pCt ijzer.

Geheel anders liggen de verhoudingen in de Sowjet-Unie. Onderstaande tabel (percentages van de totale productie) werpt een scherp licht op de veranderingen, die zich na 1929 in de Russische ijzerertswinning hebben voltrokken en die wijzen op het voortdurend in exploitatie nemen van nieuwe ertsvindplaatsen:

	1929	1938	1951
Kriwoirog	70	60	45
Oeral	22	28	27
Kertsj	1	4	8
Midden-Rusland	7	5	5
Koeznjts		3	5
Kola-schiereiland			2
Karaganda			2
Transkaukasië			2
Angara-Ilim-bekken			2
Chingan-gebergte			2
	100	100	100

Kriwoirog in de Oekraïne staat dus nog steeds op de eerste plaats, zij het dan met een regelmatig afnemend percentage; de velden alhier gaan echter reeds tekenen van uitputting vertonen, zodat niet alleen een relatieve doch ook een absolute achteruitgang in de lijn van de verwachting ligt.

Geheel anders is de situatie in de Oeral; dit gebergte vormt nog steeds een succesvol exploratieterrain naar nieuwe ijzerertsvindplaatsen. Naar raming liggen over de Oeral verspreid niet minder dan 1.200 vindplaatsen, waarvan er thans een 200-tal zijn onderzocht. Men rekent op den duur in de Oeral een productie van 30 mln ton per jaar te bereiken, zodat in een niet te verre toekomst Kriwoirog waarschijnlijk door de Oeral van de eerste naar de tweede plaats zal worden verdrongen. Thans levert de Oeral ongeveer 15 mln ton per jaar.

Het erts van Kertsj op de Krim staat in kwaliteit verre ten achter bij dat van Kriwoirog; niet alleen omdat het ijzergehalte laag is, doch bovendien omdat het veel fosfor bevat; in de laatste jaren heeft men echter in steeds toenemende mate ook de vindplaatsen van Kertsj in exploitatie genomen.

De voornaamste ijzererts mijn van Centraal-Rusland is die van Koersk: het gebied bekend om zijn magnetische anomalie; de exploitatie in Midden-Rusland is echter tot nu toe van beperkte omvang gebleven.

Om begrijpelijke redenen wordt vooral in het Koeznjtsbekken naar uitbreiding van de ijzerertsproductie gestreefd; immers tot nu toe moeten ten behoeve van de in dit bekken opgerichte ijzer- en staalindustrie grote hoeveelheden ijzererts over een afstand van niet minder dan 2.000 km uit de Oeral worden aangevoerd. De verwach-

ting is echter dat het op den duur zal gelukken de ijzerertswinning in het Koeznjtsbekken zo ver op te voeren, dat dit bekken onafhankelijk van de Oeral wordt.

Tijdens en na de oorlog zijn niet minder dan vijf nieuwe vindplaatsen in exploitatie genomen: op het Kolaschiereiland bij Jenö, in Transkaukasië bij Dasjkesan, in Karaganda bij Atasoe, in Transbaikalië in het stroomgebied van de Angara en de Ilim, alsmede in het Verre Oosten bij Nikolajewsk.

De totale ijzerertsproductie van de Sowjet-Unie bedraagt thans nog slechts de helft van die der Verenigde Staten; de winning in de Sowjet-Unie beweegt zich momenteel op een jaarniveau van 55 mln ton en die in de Verenigde Staten van 110 mln ton.

De uitbreidingsplannen, die beide landen hebben, kunnen doen verwachten, dat in 1960 zowel in de Sowjet-Unie als in de Verenigde Staten ongeveer 150 mln ton ijzererts zal worden gedolven, hetgeen echter nog geenszins wil zeggen, dat in dat jaar de staalproductie in beide landen een gelijke hoogte zal hebben bereikt; men denke slechts aan de invoer van ijzererts, de technische vooruitgang en de arbeidsproductiviteit in de siderurgische industrie, alsmede aan het schrootverbruik: factoren, die alle voor de Verenigde Staten meer of minder belangrijker liggen dan voor de Sowjet-Unie.

Omtrent het schrootverbruik kan nog het volgende worden opgemerkt. In de Sowjet-Unie is eerst na 1934 de ruwstaalproductie boven de ruwijzerproductie uitgekomen, hoofdzakelijk als gevolg van het toegenomen schrootverbruik. De discrepantie tussen ruwijzer en ruwstaalproductie is sedertdien in de Sowjet-Unie voortdurend groter geworden, en relatief gezien blijft het verschil thans hoegenaamd niet ten achter bij dat in de Verenigde Staten.

Het schrootverbruik in de Verenigde Staten beweegt zich thans om de 70 mln ton per jaar, terwijl het op grond van de bestaande plannen zal worden opgevoerd tot 110 mln ton in 1975. Het schrootverbruik in de Sowjet-Unie is momenteel op 25 mln ton per jaar te ramen; uiteraard streeft men ook in de Sowjet-Unie naar een zo groot mogelijke schrootinzameling.

Ontwikkeling van de productie.

De ontwikkeling van de productie van de siderurgische industrie wordt in de Verenigde Staten door geheel andere factoren beheerst dan in de Sowjet-Unie; als zodanig kunnen voor de Verenigde Staten worden genoemd: conjunctuurinvloeden, sociale spanningen en oorlog, terwijl voor de Sowjet-Unie op de voorgrond treden vijfjarenplannen en oorlog.

Onderstaande tabel (cijfers in miljoenen tonnen) van de ruwstaalproductie geeft een indruk van de invloed van bovengenoemde factoren:

	Verenigde Staten	Sowjet-Unie
1929	51	6
1932	13	7
1934	24	10
1935	40	13
1936	44	16
1937	51	18
1939	48	19
1940	61	18
1943	81	9
1944	82	12
1945	65	13
1946	55	15
1947	71	17
1948	73	21
1949	64	26
1950	80	27
1951	87	31
1952	77	35

De jongste wereldoorlog heeft dus in de Verenigde Staten tot een uitbreiding van de staalproductie geleid, terwijl in de Sowjet-Unie een aanzienlijke achteruitgang te constateren viel, doordat een groot aantal staalfabrieken in handen van de vijand vielen: een verlies, dat slechts gedeeltelijk kon worden gecompenseerd door uitbreiding van de productie in de Oeral en in Siberië.

De ruwijzerproductie van de Verenigde Staten bedroeg in 1952 67 mln ton en in de Sowjet-Unie 25 mln ton; voor walserijproducten waren de productiecijfers 68 en 27 mln ton.

De toekomstplannen van de Verenigde Staten houden voor 1975 een ruwijzerproductie in van 100 mln ton en een ruwstaalproductie van 150 mln ton; het vijfde vijfjarenplan van de Sowjet-Unie stelt als doel voor 1955 34 mln ton ruwijzer en 44 mln ton ruwstaal.

Structuur van het verbruik.

De structuur van het verbruik van walserijproducten vertoont in de Verenigde Staten en in de Sowjet-Unie grote onderlinge afwijkingen, zoals uit onderstaande cijfers (benaderende percentages van het totale verbruik) ten duidelijkste blijkt:

	Verenigde Staten	Sowjet-Unie
Automobielandustrie	25	10
Machinebouw en gereedschappenindustrie ..	20	55
Petroleumwinning en raffinage	10	5
Bouwnijverheid	10	5
Emballage-industrie	10	1
Spoorwegen	8	10
Electrotechnische industrie	2	1
Export	5	—
Diversen	10	13

Het verbruik in de Verenigde Staten vertoont dus een veel grotere spreiding dan in de Sowjet-Unie. Terwijl in de Verenigde Staten de automobielandustrie bovenaan in de rij staat van de verbruikers van walserijproducten, is in de Sowjet-Unie de industrie van machines en gereedschappen verreweg de belangrijkste afneemster. Verder wordt de aandacht getrokken door het relatief grote aandeel van de emballage-industrie in de Verenigde Staten en van de spoorwegen in de Sowjet-Unie; bovendien hebben de Verenigde Staten een niet te verwaarlozen export van walserijproducten.

Spreiding van de vestigingsplaats.

In beide landen is in de laatste jaren een tendentie merkbaar tot geografische spreiding van de ijzer- en staalindustrie; de motieven daartoe lopen echter nogal uiteen.

In de Verenigde Staten heerst de neiging tot verschuiving naar de gebieden, waar de afnemers van walserijproducten en de leveranciers van het schroot zijn gevestigd, alsmede naar de aanvoerhavens van het buitenlandse erts. Daarentegen is in de Sowjet-Unie een verschuiving te constateren naar nieuw-ontdekte ijzererts-vindplaatsen, waarbij als nevenbedoelingen gelden het relatief terugdringen van de Oekraïne en de opbouw van een industrie in Aziatisch Rusland.

Van de mate, waarin de verschuivingen in de vestigingsplaats zich in de Verenigde Staten in het laatste decennium hebben voltrokken, geven onderstaande percentages van de totale ruwstaalproductie een indruk:

	1940	1951
Pittsburg-Youngstown	42	35
Chicago	22	19
Atlantisch kustgebied	20	23
Cleveland-Detroit	9	12
Birmingham	4	5
Pacific-kustgebied	3	6
	100	100

Bovenstaande tabel laat een achteruitgang zien voor de oude centra (Pittsburg en Chicago), waartegenover toenemingen staan voor de kustgebieden, zowel langs de Atlantische als langs de Grote Oceaan, alsmede voor de afnemersgebieden (Cleveland, Detroit en Birmingham). In December van het vorige jaar heeft de United States Steel Corporation nog een nieuwe fabriek in bedrijf genomen te Morrisville in het Atlantische kustgebied met een productiecapaciteit van 1,8 mln ton ruwstaal per jaar.

Nog eclatanter dan in de Verenigde Staten zijn ná 1939 de veranderingen in de Sowjet-Unie geweest (cijfers eveneens percentages van de totale productie):

	1939	1951
Oekraïne	53	35
Oeral	19	32
Centrum	18	15
Koeznjts	10	10
Leningrad-district	—	4
Transkaukasië	—	1
Karaganda	—	1
Oezbekistan	—	1
Verre Oosten	—	1
	100	100

Na de oorlog zijn in de Sowjet-Unie niet minder dan vijf nieuwe staalcentra ontstaan, waarvan drie in Aziatisch Rusland: te Temir Taoe in het Karaganda-gebied, te Begowat in Oezbekistan en te Komsomolsk in het Verre Oosten; bovendien is een fabriek te Tsjerepowetz in het Leningrad-district in bedrijf genomen en één te Roestawa in de Transkaukasische republiek Georgië.

Verder nam de betekenis van de Oeral als ijzer- en staalproducent zeer aanzienlijk toe, terwijl Oekraïne en Centrum (het gebied rond Moskou) de verliezers waren.

Samenvatting.

Samenvattend kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1. de toeneming van de ijzerertswinning bestaat in de Verenigde Staten in het bijzonder in de exploitatie en concentratie van het laagwaardige taconiet, alsmede in de vergroting van de invoer, terwijl in de Sowjet-Unie de uitbreiding vooral is gericht op nieuwe vindplaatsen;
2. de schrootvoorziening is in de Verenigde Staten aanzienlijk ruimer dan in de Sowjet-Unie;
3. de productie van ruwijzer, ruwstaal en walserijproducten heeft in de Verenigde Staten in het algemeen een wisselvalliger verloop dan in de Sowjet-Unie, doch zal, naar het zich laat aanzien, in een te overzien tijdvak belangrijk boven de Russische productie blijven;
4. onder de afnemers van walserijproducten staan in de Sowjet-Unie machinebouw en gereedschappenindustrie met meer dan 50 pCt verre bovenaan, terwijl in de Verenigde Staten van een veel grotere spreiding sprake is met de automobielandustrie als de belangrijkste afneemster, gevolgd door de industrie van machines en gereedschappen, en verder, met elk ongeveer één tiende van het totale verbruik, door petroleum-nijverheid, bouwnijverheid, emballage-industrie en spoorwegen;
5. zowel in de Verenigde Staten als in de Sowjet-Unie doet zich een tendentie tot spreiding gelden: in de Verenigde Staten naar de kustgebieden en naar de vestigingsplaats van de afnemers van walserijproducten, in de Sowjet-Unie naar de Oeral en naar Siberië.

INTERNATIONALE NOTITIES

Tinconferentie te Brussel

Op Maandag 15 Juni is te Brussel een werkgroep van de „Tin Study Group” bijeengekomen. Het doel van deze bijeenkomst, waarin vertegenwoordigers van de producerende en consumerende landen aanwezig zijn, is de vraag onder de ogen te zien, op welke wijze de stabilisatie van deze belangrijke grondstof kan worden bereikt. Het gaat derhalve in beginsel om hetzelfde vraagstuk als bij de andere grondstoffen, zoals rubber, tarwe, suiker enz. Zoals bekend, is ten aanzien van de tarwe, waarvan de Verenigde Staten één der belangrijke producerende landen zijn, een ontwerp-overeenkomst bereikt. Het wachten is op de ondertekening daarvan door de betrokken partijen.

Wat de rubber betreft, de onlangs te Kopenhagen gehouden vergadering, die zich heeft moeten uitspreken over de vorming van een internationale buffervoorraad, is praktisch op niets uitgelopen. D.w.z. de Amerikanen geven er de voorkeur aan om zich voorshands niet vóór een internationale buffervoorraad te verklaren, aangezien zij eerst, naar het schijnt, de kwestie van de overneming van de synthetische rubberfabrieken wensen te regelen. De gedachte om ter stabilisatie van de rubber een internationale buffervoorraad te vormen, zal in de herfst van dit jaar wederom in behandeling worden genomen.

De bijeenkomst te Brussel wordt geconfronteerd voor ongeveer dezelfde moeilijkheden als bij de rubber en andere grondstoffen. Ook tin vertoont grote schommelingen. Weliswaar is zijn betekenis voor het nationaal inkomen en de betalingsbalans van de betrokken producerende landen niet zo groot als de rubber, maar het is toch een belangrijke peiler voor de welvaart van landen als Indonesië en Malakka; wat zijn unieke positie in de Boliviaanse economie betreft, deze is overbekend.

In zoverre is het probleem van de stabilisatie van het tin eenvoudiger dan die van de rubber, omdat ten slotte tussen producenten als Indonesië, Malakka en Belgisch Congo en de Verenigde Staten als consument langetermijncontracten bestaan, die in zekere mate stabiliserend hebben gewerkt. Deze contracten lopen evenwel binnen afzienbare tijd af. Daarnaast is het belangrijke feit, dat een oplossing van het tinvraagstuk niet wordt bemoeilijkt door de aanwezigheid van synthetisch tin. Aan de andere kant is de vraag naar deze grondstof belangrijk inelastischer dan die naar rubber.

Enkele cijfers mogen het vraagstuk nader illustreren. Ten tijde van de Korea-boom noteerde tin £ 1.600 per long ton, in Januari van dit jaar is de prijs gezakt tot £ 920 à £ 950 per long ton en momenteel bedraagt de prijs van tin circa £ 700 per long ton. Deze cijfers geven wel zeer duidelijk aan hoe bijzonder labiel de positie van deze grondstof is. Het effect van de prijsval op de koopkracht, de betalingsbalans en de werkgelegenheid in de betrokken landen, laat zich gemakkelijk raden. I.v.m. de inelasticiteit van de vraag, doet zich het probleem voor, of zelfs tegen de verlaagde prijs de geschatte wereldproductie, ter grootte van 160.000 à 170.000 long tons, geheel kan worden opgenomen. Dit temeer, omdat de Amerikanen, naar het schijnt, reeds gereed zijn gekomen met hun stockpiling. Evenals bij de rubber is ook hier de Amerikaanse positie als consument van overwegende betekenis. Van het totale wereldverbruik bedraagt het aandeel van de Verenigde Staten circa 40 pCt. Een regeling over de stabilisatie van deze grondstof is derhalve

practisch alleen mogelijk met medewerking van de Amerikanen.

Het voortduren van de labiele positie van grondstoffen zal altijd een element van grote zwakte zijn in de wereld-economie en een bron van politieke en sociale onrust in de producerende landen.

Olie buiten de kustlijn

In 1943 heeft wijlen Minister Ickes de uitspraak gedaan dat de zeegebieden van Californië tot de Federale Unie behoorden en niet tot de genoemde Staat¹⁾. Deze uitspraak heeft felle reacties uitgelokt, totdat eindelijk in 1947 het Amerikaanse Hooggerechtshof de Federale Unie voorlopig in het gelijk stelde. Het Amerikaanse Congres ging er zich nu nl. opnieuw mee bemoeien.

Aan de beslissing van het Hooggerechtshof was voorafgegaan de proclamatie van President Truman (1946), waarbij de Federale jurisdictie werd uitgebreid over ruim 1.800.000 vierkante kilometer aardoppervlak, liggende buiten de Amerikaanse kustlijnen.

Toch had dit besluit voor het Amerikaanse Congres geen beletsel gevormd om bij gewone meerderheid van stemmen uit te maken, dat alle rechten, welke de Federale Unie zou menen te hebben in de Staten Californië, Texas en Louisiana, welke laatstgenoemde twee Staten ook bij de zaak betrokken waren geraakt, aan deze Staten moesten worden overgedragen.

Over de daartoe strekkende wet sprak President Truman zijn veto uit, wat na de besluiten van 1943 (Ickes) en 1946 (proclamatie) niet anders te verwachten viel²⁾.

Om dit veto te niet te doen had men een $\frac{2}{3}$ meerderheid in het Congres nodig en dit maakte dat de zaak bleef slepen.

Bij de in het vorige jaar gehouden Presidentsverkiezingen kwam ze weer op de voorgrond. Aan de beide kandidaten voor het Presidentschap, Stevenson en Eisenhower, werd toen nl. nadrukkelijk gevraagd, of zij ten opzichte van het conflict tussen de Federale Unie en de drie eerder genoemde Staten een ander standpunt zouden gaan innemen dan President Truman.

Op die vraag gaf Stevenson te kennen, dat z.i. het gehele Amerikaanse volk het allergrootste belang heeft bij de betwiste oliegebieden, terwijl Eisenhower verklaarde dat hij in dit conflict de zijde der 3 Staten zou kiezen.

Eisenhower behaalde de zege, de Republikeinen kwamen versterkt in het Amerikaanse Congres terug en zó behoeft het geen verwondering te wekken dat Senator Spessard Holland in Januari van dit jaar de zgn. Holland-Bill opnieuw bij het Huis van Afgevaardigden indiende. Het was hetzelfde wetsontwerp dat eerder door een veto van President Truman buiten werking was gesteld. Deze keer kon de indiening geschieden met de steun van niet minder dan 40 Senatoren. Een veeg teken voor de voorstanders der bestaande regeling!

* *

Het verdient de bijzondere aandacht dat het hier bedoelde wetsontwerp zich niet uitspreekt over de vraag, wie als eigenaar moet worden beschouwd van de zeegebieden, die gelegen zijn buiten de 3 en de 10½ mijls-grenzen³⁾.

¹⁾ Zie „Amerikaanse oliecontroversen” in „E.-S.B.” van 16 April 1952.

²⁾ In 1952 sprak President Truman opnieuw een veto uit.

³⁾ Voor Texas en Florida 10½ mijl „because of treaties under which they joined the Union”.

Toch treft men daar de rijkste olievoorraden aan. Alles bij elkaar genomen schat men ze op niet minder dan 15 miljard vaten. Over 5 jaar rekent men op een productie per dag van 200.000 vaten.

Reeds hebben diverse petroleummaatschappijen in deze gebieden \$ 300 miljoen ten koste gelegd aan de voorbereiding van een latere oliewinning en voornamelijk buiten de 3 mijls-limiet.

Doch dat was in grote hoofdzaak vóór de uitspraak van het Hooggerechtshof. Daarna was men er niet zeker van, dat het Amerikaanse Congres Texas en Louisiana volledig de vrije hand zou laten, met name ten aanzien van zeegebieden buiten de hierbesproken grenzen.

Hier komen immers internationale overwegingen bij te pas. Hoe ver kan een land gaan bij het verlenen van concessies aan inwoners van het eigen land, met uitsluiting van anderen in gebieden die voorheen open stonden ook voor inwoners van andere landen? De Holland-Bill kan de Staten in deze bepaalde rechten verlenen, maar de uitoefening van eigendomsrechten buiten de hier vermelde grenzen „will require thorough-going study and considered judgment”.

Dit is ook het standpunt van de nieuwe Amerikaanse Regering, die het dan ook niet juist zou achten indien het Congres zou besluiten — en er wordt in deze richting druk uitgeoefend —, de in aanmerking komende Staten voordelen te laten trekken van de petroleumwinning in gebieden, die buiten de aangeduide grenzen zijn gelegen.

De Amerikaanse Minister van Binnenlandse Zaken Douglas Mc. Kay heeft voor beide commissies van het Huis van Afgevaardigden en de Senaat dan ook verklaard dat naar het oordeel van de Regering de kuststaten en niet de Federale Unie recht hebben op de onderzeese olievoorraden binnen de historische maritieme grenzen, maar hij hield bij deze gelegenheid vast aan de opvatting, dat de traditionele 3 mijls-zone in acht genomen zou behoren te worden (voor Texas en Florida 10½ mijl). Senator Daniël van Texas had een verder strekkend voorstel gedaan. Zal de Regering voet bij stuk houden, vraagt de „N.Y. Times” in het nummer van 2 Maart 11.?

Het blad zou gaarne zien dat zij de Federale Unie in het bezit dezer gebieden zou laten, wijl het vreest dat zich anders gevaarlijke consequenties zullen gaan voordoen ten aanzien van andere natuurlijke rijkdommen.

* *

Maar in het nummer van 1 April 1953 van „The Christian Science Monitor” kon worden medegedeeld dat het Huis van Afgevaardigden het wetsontwerp met een overweldigende meerderheid had aangenomen (285 tegen 108 stemmen).

Deze beslissing hield in dat de Federale Unie het beheer aan zich zou kunnen houden van de zeegebieden, die buiten de vaker genoemde grenzen gelegen zijn.

Een kleine maand later viel een soortgelijke beslissing in de Amerikaanse Senaat, die 96 leden telt. 56 Senatoren keurden het wetsontwerp goed, 35 stemden tegen.

Te verwachten valt dat President Eisenhower er zijn sanctie aan zal verlenen. Dat zou betekenen — zo zegt men in de vaker genoemde Staten —, dat wij in rechten hersteld worden, die wij gedurende 150 jaren hebben kunnen uitoefenen ⁴⁾.

Maar kan men reeds victorie gaan roepen? Zal het Hooggerechtshof, dat reeds driemaal zulk een wet ongeldig heeft verklaard, zich deze keer bij het geval neer-

leggen? Tegenstanders van het Hof voorspellen dat het Hof ook ditmaal zal ingrijpen.

De Democraten die in het Huis van Afgevaardigden een nederlaag leden met een voorstel, om het beheer te laten bij de Federale Unie, doch de baten te laten strekken voor verbetering van het onderwijs in alle 48 Staten, hopen het vuurtje warm te houden met het oog op de verkiezingen van 1954 en 1956. De inzet van deze strijd is wel enige krachtsinspanning waard: het gaat hier nl. om rijkdommen, sluimerende onder de zee, tot een waarde van 50 tot 300 miljard dollars!

Als een bijzonderheid moge worden vermeld dat in „The Christian Science Monitor” van 6 Mei 11. de namen zijn afgedrukt van de Senatoren, die vóór en van hen die tegen het onderhavige wetsvoorstel hebben gestemd.

President Eisenhower heeft de „Tidelands Oil Bill”, waardoor de Staten langs de kust eigenaars worden van de rijkste olieschatten onder water ter wereld, inmiddels getekend (Alg. Handelsblad, 26 Mei).

Haarlem.

F. S. NOORDHOFF.

MEDEDELING

Verkort jaarverslag van het Nederlandsch Economisch Instituut over 1952

Het jaar 1952 is voor het Instituut een belangrijk jaar geweest. Allereerst voor de vorm van activiteit, welke reeds vele jaren plaatsvindt, nl. de publiciteit. Gemeten aan de lezerskring volgde op de eerste na-oorlogse haussejaren een terugslag in de belangstelling voor „Economisch-Statistische Berichten”. In het verslagjaar viel er weer een toeneming te constateren.

Ook de andere vorm van activiteit, het economisch onderzoek, waarmede voor het eerst in 1946 consequent naar buiten werd opgetreden, heeft een gunstig jaar achter zich. Zij vertoonde een zodanige groei en verbreding van het werkkterrein, dat de poging de economische wetenschap, in het bijzonder langs econometrische en economisch-statistische weg, dienstbaar te maken aan vraagstukken van de practijk, geslaagd mag worden genoemd.

In deze gunstige gang van zaken vormde een zeer droeve noot het overlijden van Prof. R. Miry en Prof. F. Versichelen, die als leden van de Commissie van Advies voor België, de Redactie van „E.-S. B.” vele jaren trouw ter zijde stonden inzake de publiciteit over België. Mede dank zij hun inzicht en advies werden in de achter ons liggende jaren op dit zo moeilijke terrein resultaten bereikt.

Curatorium.

Statutair waren aan de beurt van aftreden de Curatoren Ir A. Plate en P. J. S. Serrarens. Prof. Dr J. R. M. van den Brink en Jhr Mr J. H. Loudon werden bereid gevonden een benoeming tot Curator te aanvaarden. De heer Suermondt volgde de heer Plate als Onder-Voorzitter op. Het Curatorium is thans als volgt samengesteld:

Ir St. van Schaik, Voorzitter
Mr W. Suermondt Wzn., Onder-Voorzitter
Mr W. H. Fockema Andreae, Penningmeester

Z. K. H. Prins Bernhard der Nederlanden
Prof. Dr J. R. M. van den Brink
Mr R. A. H. M. Dobbeltmann
Prof. Dr J. F. ten Doesschate
Prof. Dr H. J. Frietema

⁴⁾ Natuurlijk niet wat de petroleumwinning betreft.

Dr Ir Ch. Th. Groothoff
 Drs C. A. Klaasse
 J. Kraayenhof
 Jhr Mr J. H. Loudon
 Mr K. P. van der Mandele
 Drs D. J. Wansink
 P. F. Zimmerman

Directeuren en medewerkers.

In het directorium deden zich geen wijzigingen voor. Prof. Dr H. M. H. A. v. d. Valk vertoefde ook dit jaar in de Verenigde Staten.

In de personeelsbezetting van het Instituut kwamen geen belangrijke veranderingen voor. Het meest opmerkelijke was het betrekkelijk geringe aantal wijzigingen. De kern van ervaren medewerkers, waarop het Instituut kan steunen, is hierdoor toegenomen. Aan het einde van het jaar telde het Instituut 33 medewerksters en medewerkers, onder wie 12 doctorandi en 8 doctoraal studenten.

Werkzaamheden.

In het 37e jaar van het bestaan van „E.-S.B.” nam het aantal leden en abonné's weer toe. De jaren van afsluiting gedurende de oorlog, werden gevolgd door een periode van oriëntatie, die ook aan periodieken ten goede kwam. Het laat zich aanzien, dat de hierop volgende terugslag — althans wat betreft „E.-S.B.” — thans ten einde is en dat de meer normale factoren de oplage zullen bepalen.

Aantal leden en abonné's

(1947 = 100)
per 1 Januari
1947 : 100
1948 : 102
1949 : 108
1950 : 104
1951 : 100
1952 : 100
1953 : 105

Belangrijk is dan ook dat de copiepositie in het afgelopen jaar zeer ruim was. Het aantal Belgische artikelen is nog voor opvoering vatbaar; naast het maandelijks artikel over de Belgische geld- en kapitaalmarkt, konden 11 Belgische artikelen worden gepubliceerd. Het aantal redactionele bijdragen bedroeg 10. Drie nummers waren gewijd aan speciale onderwerpen. De rubriek „Internationale notities” verkreeg in de loop van 1952 een ander karakter. Werden voorheen in deze rubriek beschouwingen opgenomen, die in hoofdzaak aan buitenlandse bladen waren ontleend, in het midden van het jaar werd de rubriek gewijd aan korte beschouwingen over binnenlandse (nationale notities) en buitenlandse (internationale notities) actuele gebeurtenissen en problemen.

Enkele financiële data ondergingen een verbetering. De druk- en zetkosten liepen enigszins terug, de advertentie-exploitatie was gunstiger. Mede hierdoor was het mogelijk in de tweede helft van het jaar weer steeds nummers van 20 pagina's uit te brengen en de honoraria te verhogen.

De afdeling Economisch Onderzoek was ruimschoots van opdrachten voorzien. Slechts in het derde kwartaal deed zich gedurende korte tijd een kleine inzinking voor. Belangrijk is, dat regelmatig nieuwe instellingen en bedrijven om advies verzochten, waardoor de basis van deze afdeling werd verbreed. De gemeenten en bedrijven

waarvoor het Instituut reeds sedert enkele jaren onderzoekingen verricht, bleven vrijwel zonder uitzondering ook dit jaar tot de opdrachtgevers behoren. Uit de ontwikkeling in dit en het voorgaande jaar kan worden geconcludeerd, dat het Instituut zich als orgaan van economisch onderzoek, een eigen plaats heeft verworven.

Met het oog op de financiële tekorten in de laatste jaren werd slechts tot uitbreiding van het aantal medewerkers overgegaan, indien dit door de toeneming der werkzaamheden onontkoombaar was. Hierdoor bleef er betrekkelijk weinig ruimte voor „eigen studies”.

De bewerking van de, met behulp van een enquête, verkregen gegevens met betrekking tot de „markt” voor economen maakte weinig vordering. Aan de verbetering van de conjunctuurprognose voor de Verenigde Staten werd, met succes, regelmatig gewerkt. Een begin van opzet werd gemaakt voor een conjunctuurprognose betreffende Nederland. In het kader van de bedrijfseconomische werkzaamheden vond een proefonderzoek plaats naar de personeelsbezetting en personeelslasten van door gemeenten vervulde functies. Op grond van de bereikte resultaten kon de bij dit onderzoek gebezigde methode als bevredigend worden beschouwd.

De toeneming van de omvang der in het kader van opdrachten verrichte onderzoekingen blijkt uit de volgende opstelling.

(1948 = 100)
1947 : 40
1948 : 100
1949 : 92
1950 : 112
1951 : 139
1952 : 200

Hierbij zijn die onderzoekingen, welke aan andere specialisten werden doorgegeven of samen met hen werden verricht, buiten beschouwing gelaten.

In de groei van de afdeling Economisch Onderzoek werd bijgedragen door alle onderafdelingen. De spreiding der vraagstukken — van grote betekenis voor de scholing der medewerkers — komt treffend tot uitdrukking in de volgende aanduiding der onderwerpen, waarover adviezen werden uitgebracht.

Algemeen Economisch Onderzoek.

Marktanalyses t.b.v. binnenlandse en tropische producten; prijs- en conjunctuurprognoses, structuuronderzoekingen, woningbouwvraagstukken.

Bedrijfseconomisch Onderzoek.

Analyses en personeelsbezettingen, prijsanalyses, concentratievraagstukken.

Landbouw Economisch Onderzoek.

Loon- en inkomensvraagstukken, exportproblemen.

Regionaal Economisch Onderzoek.

Bevolkingsprognoses; vraagstukken betreffende emigratie, industrialisatie, woningbouw, onderwijs, sportterreinen.

Verkeerseconomisch Onderzoek.

Vraagstukken betreffende de rentabiliteit van bepaalde vormen van verkeer.

Zowel uit een oogpunt van intensiteit der opleiding, als wat betreft het directe nut van het wetenschappelijk economisch onderzoek, kan het Instituut op een gunstig

jaar terugzien. Voegt men hierbij dat de exploitatie, zonder belangrijke subsidie van binnenlandse of buitenlandse instellingen, voor het eerst sedert enkele jaren in evenwicht was, dan bestaat er reden om, gesterkt door de ervaringen, verder te gaan.

De waarnemend secretaris van Curatoren
J. TINBERGEN.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Een vergroting van de deviezenvoorraad, het terugstromen na de ultimo van bankbiljetten uit het verkeer en het aflopen van schatkistpromessen, waren oorzaak, dat er gedurende de verslagweek bij de banken wederom veel middelen binnenkwamen. Daar De Nederlandsche Bank uit haar kort geleden gevormde schatkistpapierportefeuille ad f 300 mln geen papier afgaf, en de Agent nog steeds geen promessen verkocht, zal een aanmerkelijk deel van de betreffende middelen vermoedelijk in drieën vijfjaarsschatkistbiljetten zijn omgezet. Hiernaast meent men de laatste tijd enige stijging te constateren van de bankcredieten aan het bedrijfsleven, dat langzamerhand tot enige vergroting van de voorraden schijnt over te gaan. Een flinke „outlet” voor de overtollige middelen zal ook hier onder de huidige omstandigheden echter niet kunnen worden gevonden.

Daar alle banken practisch in dezelfde situatie verkeren, blijft de handel in het schatkistpapier met een looptijd tot een jaar van geringe omvang. De marktnotering hiervoor, welke gedurende de verslagweek voor alle termijnen $\frac{9}{16}$ - $\frac{5}{8}$ pCt bedroeg, heeft dus slechts een grotendeels nominaal karakter. Dat de callgeldnotering zich voortdurend op het daarvoor gefixeerde minimum van $\frac{1}{2}$ pCt blijft bewegen, wekt bij de huidige geldruimte weinig verwondering.

De kapitaalmarkt.

Het advies, dat de Sociaal-Economische Raad gedurende de verslagweek aan de Minister van Financiën gaf inzake de eventuele verlenging van de dividendbeperking, illustreert op duidelijke wijze de zwakke positie, waarin de aandelenbeleggers tegenwoordig verkeren. Hoewel de S.-E.R. unaniem voor afschaffing is, wordt toch voorgesteld, deze beperking met een jaar te verlengen, ten einde bij het publiek (lees: de machtige werknemersgroepen) begrip voor deze afschaffing te wekken. Uit cijfermateriaal wordt door de S.-E.R. geconcludeerd, dat bij afwezigheid van dividendbeperking vermoedelijk slechts een relatief zeer bescheiden bedrag aan winst méér zou zijn uitgekeerd, dan in werkelijkheid geschiedde. Dit betekent, dat bij afschaffing de aandeelhouders waarschijnlijk slechts van de regen (i.c. de dividendbeperking door de Overheid) in de drup (i.c. de dividendbeperking, genaamd dividendegalitatie, door de ondernemingen) zouden komen. Voor de korte termijn is van belang, dat door de S.-E.R. een onmiddellijke verruiming van het dividend-maximum voor n.v.'s met hoge fiscale reserves alsmede voor holding-companies wordt geadviseerd.

De regeling voor het rechtsherstel voor tijdens de oorlog geroofde en vervolgens verhandelde effecten, die de afgelopen week door het Ministerie van Financiën werd aangekondigd, zal er toe kunnen leiden, dat er onder deze pijnlijke kwestie eindelijk een streep wordt gezet. Het is niet alleen voor de betrokkenen, doch ook voor de goede functionering van het gehele beursapparaat te hopen, dat hierdoor thans een redelijke oplossing voor de talloze hiermede verband houdende moeilijkheden zal worden bereikt.

Op de aandelenmarkt heerste gedurende de afgelopen week een vrij vaste stemming, die het indexcijfer meer

deed oplopen dan in maanden het geval was. Verschillende factoren droegen hiertoe bij, zoals de introductie van aandelen A.K.U. te New York, verwachtingen omtrent een nieuw kabinet in Indonesië, en het ophouden van de koersdruk i.v.m. het eindigen van de handel in claims Holland-Amerika Lijn.

Ook op de obligatiemarkt bleef de stemming vast. De koersen van de in onderstaand koersstaatje opgenomen $3\frac{1}{2}$ pCt leningen wijzen er wel op, dat „de” rentestand hier te lande thans lager dan $3\frac{1}{2}$ pCt is.

Aand. indexcijfers.	5 Juni 1953	12 Juni 1953
Algemeen	146,7	148,0
Industrie	205,6	208,4
Scheepvaart	159,4	160,1
Banken	134,5	135,9
Indon. aand.	49,8	51,1
Aandelen.		
A.K.U.	160	163%
Philips	156 $\frac{1}{2}$	157 $\frac{1}{2}$
Unilever	189 $\frac{1}{2}$	192 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	130	131 $\frac{1}{2}$
Amsterd. Rubber	94%	96%
H.V.A.	97	100%
Kon. Petroleum	305%	310%
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	79 $\frac{1}{2}$	79%
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	96 $\frac{15}{16}$	96 $\frac{1}{2}$
3 pCt Invest. cert.	97 $\frac{13}{16}$	97 $\frac{15}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	101 $\frac{15}{16}$	101 $\frac{15}{16}$
3 pCt Dollarlening	95 $\frac{1}{16}$	95 $\frac{9}{16}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	100%	101
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	101 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	100%	101
3 $\frac{1}{2}$ pCt Westl. Hyp. Bank	96%	97 $\frac{1}{2}$

J. C. BREZET.

RECENTE ECONOMISCHE PUBLICATIES

- Kadaster*, door Ir W. van Riessen. Serie Moderne Bedrijfsleven. Nederlandse Uitgeversmaatschappij N.V., 104 blz., f 2,25.
- Suriname's nationale aspiraties*, door Lou Lichtveld. Een aanleiding tot discussie over de grondslagen van een al-omvattend ontwikkelingsplan. N.V. Arbeiderspers, 1953, 70 blz., f 2,50.
- De plaats van het levensverzekeringbedrijf in het hedendaagse leven*, door Dr H. L. Drost. N.V. Uitg.-Mij v/h G. Delwel, 1953, 77 blz., f 2,50.
- Sociaal Contact, spiegel van het Rotterdams maatschappelijk werk*. Maandblad voor sociale instellingen en maatschappelijke werkers, 2de jrg. no 1. Abonnementsprijs per jaar f 3,50, losse nummers f 0,40.
- Advies inzake de verhouding tussen kinderbijslag en basisinkomen*, publicaties van de Sociaal-Economische Raad, 1953, no 6, 16 blz., f 0,50.
- Enkele aspecten van de loonpolitiek bij volledige werkgelegenheid*, door J. W. de Pous, econ. drs. Openbare les gehouden bij de aanvaarding van het lectoraat in de theoretische economie aan de V.U. op 27 Maart 1953. Erven F. Bohn N.V., 1953, 31 blz., f 1,50.
- Oudedags- en gezinsverzorging*, door Dr H. L. Drost. Geschrift no 3 van de Fiscale Monografieën. N.V. Kluwer, 118 blz., f 5,90.
- Amerikaanse zakenfilosofie*, door W. J. Constandse M.B.A. Ideeën in de practijk. N.V. Uitg.-Mij „Kosmos”, 79 blz., f 3,90.
- The commercial dictionary*, door A. G. P. Pullan and D. W. Alcock. Sweet and Maxwell Ltd, 1952, 315 blz., f 15,75.
- Essays in economic analysis*, door Abba P. Lerner. MacMillan & Co Ltd, 1953, 394 blz., f 17,65.
- Economic Policy. Readings in political economy*, door W. D. Grampp and W. T. Weiler. R. Irwin, 1953, 393 blz., f 22,50.
- The process of economic growth*, door W. W. Rostow. Oxford at the Clarendon Press, 1953, 282 blz., f 15,75.
- Studies in the structure of the American economy*, door

W. W. Leontief e.a. Theoretical and empirical explorations in input-output analysis. Results of research conducted by the Harvard Economic Research Project on the structure of the American economy. Oxford N.Y., 1952, 517 blz., f 48,40.

The economics of seller's competition. Model analysis of seller's conduct, door F. Machlup. John Hopkins Press 1952, 602 blz., f 28,60.

The political economy of monopoly; business, labour and government policies, door F. Machlup. These two volumes together take the place of the previously scheduled book „On the economics of competition and monopoly”. „The Economics of Sellers' Competition” deals with monopoly and selling conduct. „The Political Economy of Monopoly” deals with monopoly from the viewpoint, not of the individual seller, but business, government, labor in general. John Hopkins Press 1952, 560 blz., f 24,75.

Planning for freedom and other essays and addresses, door Mises von Ludwig. Libertarian Press, 1952, 180 blz., f 13,95.

Readings in business cycles and national income, door A. H. Hansen en R. V. Clemence. 599 blz., 1953. Readings from the writings of eminent economists on business-cycle theory, its history, economic dynamics, econometrics, f 23,60.

Internal control against fraud and waste; developed as a project of Inst. of Internal Auditors. 330 blz., 1952, f 25,50.

Government's role in economic life, door G. A. Steiner. 451 blz., 1952. A history of fundamental processes and forces which have led government to act or not act in economic life in the past; a review of current relationships between government and private economic life, f 26,40.

Demand analysis. A study in econometrics, door H. Wold and Lars Jureen. 374 blz., 1953. Sets out to give a systematic account of demand analysis methods, employing for illustrative material the empirical studies of the authors into the structure of consumer demand in Sweden, f 30,80.

Stabilizing Construction the Record and Potential, door M. L. Cøbean and R. Newcomb. McGraw Hill, 1953, 340 blz., f 31,70.

Die Unternehmung im Markt, herausgegeben von Dozent Dr J. Fettel. W. Kohlhammer, 1953, 312 blz., f 16,05.

Ein Markt der Zukunft, door Ernst Wagemann. Econ.-Verlag 1953, 144 blz., f 11,05.

Welt von Morgen. Wer wird Herr der Erde?, door Prof. Ernst Wagemann. Die groszangelegte Kultur- und Wirtschaftsprognose. Econ.-Verlag, 1952, 288 blz., f 15,95.

Formation du capital et reconstruction française, door M. Biays. A. Colin, 1952, 192 blz., f 10,25.

Marxisme et humanisme, door P. Bigot. Introduction à l'oeuvre économique de Karl Marx. P.U.F., 1953, 270 blz., f 9,95.

Transport et commerce, door R. Brun. Delagrave, 1953, 159 blz., f 4,95.

STATISTIEKEN

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK
Van 12 Juni 1953 af

Plaats	Schriftelijk en t.t.	
	Voor deviezenbanken	Voor derden
Brussel	7,5432 — 7,6572	7,531 — 7,661 ¹⁾
Frankfort a/Main	89,80 — 91,157	89,75 — 91,20 ¹⁾
Kopenhagen	54,6045 — 55,4297	54,57 — 55,46 ¹⁾
Lissabon	13,15 — 13,28	13,15 — 13,28
Londen	10,56 — 10,72	10,554 — 10,724 ¹⁾
Montreal (t.t.)	3,81 — 3,83	3,81 — 3,83
Montreal (luchtpost)	3,804 — 3,83	3,804 — 3,83
Montreal (zeepost)	3,80 — 3,83	3,80 — 3,83
New York (t.t.)	3,77 — 3,83	3,764 — 3,83 ¹⁾
Oslo	53,05 — 53,33	53,05 — 53,33
Parijs	107,76 — 109,389	107,69 — 109,46 ¹⁾
Stoekholm	72,9065 — 74,008	72,85 — 74,06 ¹⁾
Zürich („accoord" - frs)	86,25 — 87,555	86,20 — 87,60 ¹⁾
Zürich (vrije frs)	86,71 — 87,09	86,71 — 87,09

¹⁾ Minimum aankoop- en maximum verkoopkoers.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse guldenvoeten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalings-accorden	Voorschotten in rekening-courant
11 Mei 1953	2.306.214	1.616.277	2.937	320.674	33.086
18 Mei 1953	2.306.418	1.574.237	1.441	318.536	36.716
26 Mei 1953	2.306.598	1.630.719	1.465	335.524	36.024
1 Juni 1953	2.306.234	1.629.464	1.579	352.979	33.059
8 Juni 1953	2.305.444	1.690.292	1.726	334.061	34.952
15 Juni 1953	2.304.790	1.699.182	2.521	332.981	38.071

Saldi in rekening-courant

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening-courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalings-accorden	Andere saldi van niet-ingesetenen
11 Mei 1953	3.024.882	2.435.212	962.081	1.176.844	58.555	42.465
18 Mei 1953	3.011.581	2.454.524	1.049.566	1.176.844	57.218	41.520
26 Mei 1953	3.049.188	2.487.527	973.613	1.195.963	58.934	41.790
1 Juni 1953	3.101.528	2.442.977	942.293	1.195.963	100.225	41.887
8 Juni 1953	3.037.973	2.551.091	1.069.208	1.195.963	100.395	42.040
15 Juni 1953	3.008.268	2.599.771	1.118.788	1.195.963	97.793	40.476

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegood op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalings-accorden	Handelspapier op België en overheidstitels	Voorschotten op overheidsfondsen
29 April 1953	34.492	733	15.748	14.431	460
7 Mei 1953	34.373	856	15.721	14.605	291
13 Mei 1953	34.374	931	15.852	13.706	288
20 Mei 1953	34.767	868	15.270	12.562	347
28 Mei 1953	34.767	823	15.398	14.331	313
4 Juni 1953	34.767	898	15.439	13.341	672

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi:					Verbindenissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	
			gewone rek.	rek. Acc. Econ. Sam.w.	Banken in het buitenland	Diverse rekeningen-courant	E.B.U.-landen	Andere	
29 April 1953	372	97.242	4	221	375	1.527	1.497	842	
7 Mei 1953	365	97.440	3	293	401	1.344	1.340	859	
13 Mei 1953	370	96.744	2	293	395	1.538	1.537	856	
20 Mei 1953	380	96.118	5	294	405	1.528	524	858	
28 Mei 1953	372	96.594	4	289	450	2.646	946	960	
4 Juni 1953	361	97.498	5	289	452	1.349	746	969	

De Wester Boekhandel

Nieuwe Binnenweg 331

Rotterdam C.

Tel. 32076 — Giro 18961

Gespecialiseerd op economisch gebied

Bij J. Muusses, Purmerend, verscheen in een zeer verzorgde uitgave:

VERSPREIDE GESCHRIFTEN

van Prof. Dr N. J. POLAK

verzameld door Drs H. F. Go en Drs J. P. Kikkert

Prijs compleet 2 dln f 27,50

Van deel 1 (Bedrijfshuishoudkunde) verschijnt afzonderlijke studie-uitgave. — Prijs f 10,00.

DE JAVASCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, munt- materiaal, goud en devize- certificaten	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Devizefond's valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
29 April 1953	891.957	649.904	383.361	604.254	5.263.840
6 Mei 1953	891.957	644.401	358.930	533.997	5.414.272
13 Mei 1953	2.364.775	626.819	368.286	544.591	5.420.526
20 Mei 1953	2.364.775	638.328	360.208	566.574	5.522.220
27 Mei 1953	2.364.775	732.163	464.301	585.809	5.291.555
3 Juni 1953	2.364.775	771.125	303.047	563.844	5.362.555

Data	Bankbiljetten in omloop	Devizefond's buitenlandse passiva	Rekening courant saldi			Van anderen
			Bijzondere rekening inzake avans op goud	Bijzond. rekening inzake de E.C.A. hulp		
			v/d Reg.	v/d Rep. Indon.		
29 April 1953	4.505.905	721.744	261.401	496.307	1.317.400	
6 Mei 1953	4.567.460	648.150	261.401	496.307	1.329.768	
13 Mei 1953	4.637.778	640.500	1.734.219	496.307	1.226.479	
20 Mei 1953	4.702.234	629.029	1.734.219	496.307	1.263.618	
27 Mei 1953	4.767.198	719.970	1.734.219	496.307	1.248.748	
3 Juni 1953	4.762.670	659.912	1.734.219	496.307	1.242.430	

Muntbiljettencirculatie per 29 April	Rp. 324.789.858,50
Muntbiljettencirculatie per 6 Mei	Rp. 323.150.316,50
Muntbiljettencirculatie per 13 Mei	Rp. 322.893.927,50
Muntbiljettencirculatie per 20 Mei	Rp. 326.049.696,50
Muntbiljettencirculatie per 27 Mei	Rp. 328.491.432,50
Muntbiljettencirculatie per 3 Juni	Rp. 349.170.555,—

Advertentie-opdrachten

★

voor het volgende nummer
dienen uiterlijk 23 Juni 1953
v.m. in het bezit te zijn van
de Advertentie-afdeling
Postbus 42, Schiedam.
Tel. 69300; Toestel 1 of 3

diversen

PONTIAC '48, in goede staat.
Te bevr.: Smits' Schoenfabr.,
Kerkstraat 53, Dongen.

vacatures

Bij WETENSCHAPPELIJKE INSTELLING op het
gebied der Internationale Betrekkingen te 's-Graven-
hage kan geplaatst worden:

Wetenschappelijk medewerker

in staat de dagelijkse leiding over te nemen.
Moet onderlegd zijn op het terrein der inter-
nationale politiek en hierover tijdschriftartikels
kunnen schrijven. Moet tevens over representa-
tieve en organisatorische kwaliteiten beschikken.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met foto en op-
gave van uitvoerige inlichtingen en referenties onder
No. E.S.B. 25-6, Bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

ESCOMPTOBANK N.V.

vraagt

een jong econoom

teneinde na vooropleiding in de dienst harer
kantoren in Indonesië te worden uitgezonden.

Uitsluitend schriftelijke, uitvoerige sollicitaties
vergezeld van pasfoto, te richten aan het Secre-
tariaat, Postbus 24, Amsterdam.

N. V. Caltex Pacific Petroleum Mij.

vraagt voor haar bedrijf in Indonesië een

JURIST

met gedegen kennis van de Engelse taal.
Kennis van de Indonesische taal strekt
tot aanbeveling.

Leeftijd niet ouder dan 28 jaar.

Brieven met volledige inlichtingen onder bijvoe-
ging van een recente pasfoto te richten aan de
Directie der Maatschappij, Postbus 340 (Raam-
weg 90), 's-Gravenhage.

Persoonlijk bezoek slechts na oproep.

Bij het
GEMEENSCHAPPELIJK ADMINISTRATIE KANTOOR

Singel 126-130, Amsterdam-C, zijn in verschil-
lende rangen bij de afdeling:

ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE enkele vacatures.

Verlangd wordt:

- goede algemene ontwikkeling
- goed kunnen stellen
- kennis van de moderne administratie en bij
voorkeur ook van de Sociale Verzekering
- gevoel voor systematiek, tact om met mensen
om te gaan
- Voorkeur voor hen die het diploma S.P.D., M.O.
Boekhouden of M.B.A. hebben behaald of voor-
bereidend examen N.I.v.A. hebben gedaan
- ook voor een academisch opgeleide is een plaats.

Sollicitaties aan bovengenoemd adres t.a.v. de afdeling
Personeelszaken.

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

*** Adverteer in de E.-S.B. ***